

Ärakiri
Ärisaladused välja võetud

Tallinn

04.03.2011.a nr 8.1-13/11-003

Ettekirjutus

AS-le Eesti Post ettekirjutuse tegemine postiteenuse osutaja kohustuste rikkumise lõpetamiseks

1. Menetluse alustamine

Konkurentsiametile saabus 25.05.2009.a AS-i Eesti Post (edaspidi: *EP*) õigusabiosakonna juhataja kohusetäitja e-kiri, milles edastati teave selle kohta, et EP postivõrku on sattunud AS Express Post (edaspidi: *ExPo*) kandes olevad Elisa kirjad, mis on mõeldud saatmiseks Eesti erinevatesse piirkondadesse (nt Kuressaare ja Tartu). E-kirjale olid lisatud näidised kirjadest, mis olid EP postivõrku sattunud. Eeltoodud teabe põhjal saatis Konkurentsiamet 08.07.2009.a ExPo-le kirja, milles teavitas ExPo-t tema suhtes väärteomenetluse alustamisest. Vastavalt Konkurentsiameti kirjas märgitule on postiseaduse (PostiS) § 24 lg 1 kohaselt teise postiteenuse osutaja postivõrgu kasutamine postiteenuse osutamise eesmärgil lubatud üksnes vastava kirjaliku lepingu olemasolu korral ning PostiS § 49 kohaselt on postiteenuse osutaja postivõrgu õigusliku aluseta kasutamine käsitletav väärteona. Kuivõrd Konkurentsiamet oli välja selgitanud, et ExPo ei ole EP-ga sõlminud EP postivõrgu kasutamise lepingut, siis alustas Konkurentsiamet ExPo suhtes väärteomenetlust postiseaduse § 24, § 49 ja § 50 lg 2 alusel ning palus ExPo-l esitada kirjalikult Konkurentsiametile oma seisukohad hiljemalt 15.07.2009.a.

ExPo esitas Konkurentsiametile oma selgitused Elisa kirjade EP postivõrku sattumise asjaolude kohta 15.07.2009.a kirjaga. Nimetatud kirjas juhtis ExPo muuhulgas Konkurentsiameti tähelepanu asjaolule, et ExPo-l ei ole õnnestunud sõlmida EP-ga postivõrgu kasutamise lepingut, vaatamata asjaolule, et ExPo poolne soov lepingut sõlmida on olemas ja vastavasisuline kohtumine EP-ga toimus juba 23.aprillil. ExPo märkis, et ta ei ole saanud EP-st võrgukasutuslepingut ega ka hindasid, mis vastavalt PostiS § 24 lõikele 1 peaksid olema tasuta kättesaadavad EP veebilehel ja kõigis postkontorites.

Lähtudes ExPo 15.07.2009.a kirjas esitatud teabest selle kohta, et ExPo-l ei ole vaatamata soovile olnud võimalik sõlmida EP-ga postivõrgu kasutamise lepingut, alustas Konkurentsiamet järelevalvemenetlust uurimaks, kas EP on viivitanud postivõrgule juurdepääsu lepingu sõlmimisega.

2. Haldusmenetluse sisu

Haldusmenetluse käigus selgus, et EP ja ExPo vahel on läbi räägitud olulisemad juurdepääsu tingimused, kuid ExPo-le ei olnud kuni 30.10.2009.a teada EP postivõrgule juurdepääsu hinnad. Menetluse kestel esitas EP ExPo-le kaks hinnapakumist postivõrgule juurdepääsuks: 30.10.2009.a esitas EP hinnapakumise liht- ja tähtkirjade edastamise osas ning 23.12.2009.a esitas EP hinnapakumise üksnes lihtkirjade edastamise osas. Esitatud hinnatingimuste juures ei näinud ExPo võimalust vaba konkurentsi tekkeks, kuna EP poolt pakutud hinnad tõstavad ExPo poolt kirja edastamise hinna oluliselt kõrgemaks võrreldes EP turuhinnaga, jättes seeläbi tarbijatele võimaluse osta kirjateenust vaid ühe teenusepakkuja käest. Eeltoodust tulenevalt keskendus Konkurentsiamet käesoleva haldusmenetluse raames EP poolt ExPo-le pakutud postivõrgule juurdepääsu hindade analüüsimisele, tuvastamaks, kas EP poolt pakutud hinnad on kooskõlas postiseaduses postivõrgule juurdepääsu tingimustele kehtestatud nõuetega.

Seoses Eesti Vabariigis käibiva rahaühiku muutumisega alates 01.01.2011.a, on Konkurentsiamet arvestanud kõik haldusmenetluses kogutud ning käesolevas haldusaktis esitatavad hinnad ümber eurodesse vastavalt euro kasutusele võtmise seaduses sätestatule. Kogu haldusakti läbivalt on euro vääringus hindade järel esitatud hind ka varasemas Eesti krooni vääringus.

3. Haldusakti (ettekirjutuse) adressaat

AS Eesti Post

Äriregistri kood: 10328799

Aadress: Pallasti 28, Tallinn, 10001.

Põhitegevusala äriregistri andmete kohaselt: Üldpostiteenistus.

4. Faktilised asjaolud ja tõendid

4.1. AS Eesti Post postiteenuse osutajana

Postiseaduse (PostiS) § 22 lg 1 kohaselt on postiteenuse osutaja ettevõtja, kes osutab ühte või mitut postiteenust.

EP-l oli kuni 31.03.2009.a ainuõigus siseriikliku kuni 50 grammi kaaluva kirisaadetise lihtsaadetisena edastamise teenuse osutamiseks Eestis. Seoses postituru avamisega alates 01.04.2009.a kadus EP-l vastav ainuõigus ning alates viidatud kuupäevast saavad kõik postiteenuse osutajad osutada kõiki postiteenuseid võrdsetel alustel.

2009.a korraldas Konkurentsiamet avaliku konkursi universaalse postiteenuse (edaspidi: *UPT*) osutaja leidmiseks. Konkursi võitjaks kuulutati EP (tollane *UPT* osutaja), kellele väljastati viieks aastaks tegevusluba *UPT* teenuste osutamiseks. PostiS § 5 kohaselt peab *UPT* osutaja pakkuma *UPT* teenuseid (s.o. kuni 2 kg kaaluva kirisaadetise liht-, täht- ja väärtsaadetisena edastamine ning kuni 20 kg kaaluva postipaki täht- ja väärtsaadetisena edastamine) järjepidevalt, kvaliteetselt ja taskukohase tasu eest kogu Eesti Vabariigi territooriumil õigusaktidega sätestatud alustel ja korras.

Lisaks UPT tegevusloale lubab postiseadus UPT osutajal taotleda ka teisi postiteenuse tegevuslubasid, mida EP ka teinud on. Nii osutab EP lisaks UPT teenustele oma postivõrgu kaudu ka kõiki teisi postiseaduses kirjeldatud postiteenuseid: riigisiseste kirisaadetiste edastamine liht-, täht- või väärtisaadetisena¹, rahvusvaheliste kirisaadetiste edastamine liht-, täht- või väärtisaadetisena², riigisisese postipaki edastamine täht- või väärtisaadetisena³ ning rahvusvahelise postipaki edastamine täht- või väärtisaadetisena⁴, samuti kullerpostisaadetiste, otsepostisaadetiste ja perioodiliste väljaannete edastamine⁵.

Alljärgnevas tabelis 1 on esitatud EP postivõrgus universaalse postiteenuse kirjadena ja partiikirjadena edastatud kirisaadetiste mahud 2008.a, 2009.a (apr – dets)⁶ ja 2010.aastal. Partiisaadetisena edastatakse kirisaadetis, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 100 saajale või postipakk, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 25 saajale (PostiS § 4 lg 8¹). Kuni 31.12.2008.a kuulusid partiisaadetised UPT koosseisu, mistõttu ei ole tabelis 1 esitatud 2008.a kohta eraldi UPT ja partiikirjade arvestust.

Tabel 1. AS-i Eesti Post postivõrgus aastatel 2008 – 2010 teenindatud kirjade mahud

Aasta	Lihtkiri (tükki)			Tähtkiri (tükki)			Liht- ja tähtkiri kokku (tükki)
	UPT kiri	Partiikiri	Kokku	UPT kiri	Partiikiri	Kokku	
2008 ⁷	-	-	[...]	-	-	[...]	[...]
2009 (apr – dets)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2010	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

EP-le kuulub ainuke tervet Eestit tihedalt kattev postivõrk. EP on oma kodulehel avaldanud dokumendi „Teise postiteenuse osutaja juurdepääs Eesti Posti postivõrgule“⁸. Viidatud dokumendi kohaselt tuleb EP postivõrgule juurdepääsu lepingu sõlmimise ettepanek esitada EP-le e-posti teel (tuues ettepanekus välja EP poolt nõutavad andmed) ning EP vastab esitatud ettepanekule 15 tööpäeva jooksul. Vastavalt kõnealusele dokumendile pakub EP juurdepääsu oma postivõrgu teatud osadele (nagu postiindeksite süsteem ja nimekastid EP postkontorites) tasuta ning teistele osadele tasu eest. Postivõrgu osad, millele juurdepääs on tasuline, on postisaadetiste edastamine ja postisaadetiste tagastamine. Postisaadetiste edastamine tähendab viidatud dokumendi kohaselt õigust kasutada EP teenuseid vastavalt kehtivatele teenuse osutamise tingimustele. Postisaadetiste edastamise tasusid EP postivõrgus kõnealune

¹ Konkurentsiameti 27.10.2009 otsus nr 8.1-5/09-0071.

² Konkurentsiameti 27.10.2009 otsus nr 8.1-5/09-0070.

³ Konkurentsiameti 08.10.2009 otsus nr 8.1-5/09-0063.

⁴ Konkurentsiameti 08.10.2009.a otsus nr 8.1-5/09-0064.

⁵ Konkurentsiameti aruanne postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja esilekerkinud probleemide ning Konkurentsiameti tegevuse kohta nimetatud valdkonnas 2009.aastal. Tallinn 2010. Kättesaadav: <http://www.konkurentsiamet.ee/?id=13903>.

⁶ 2009.a puhul ei ole arvestatud I kvartalit, kuna sel perioodil ei eristanud AS Eesti Post Konkurentsiametile esitatavas aruandluses UPT kirju ja partiikirju.

⁷ 2008.a osas ei olnud UPT ja partiikirjade osas eraldi arvestust, see muutus nõutavaks alates 01.04.2009.a.

⁸ Kinnitatud juhatuse koosoleku protokolliga nr 1.1-3/0007 otsusega 7, kehtib alates: 01.04.2009, kättesaadav: http://www.post.ee/failid/Juurdep_s_Eesti_Posti_postiv_rgule.pdf, külastatud 01.02.2011.a.

dokument ei sisalda, küll on selles aga välja toodud, et EP-l on õigus kehtestada teisele postiteenuse osutajale tasu lähtudes postisaadetise edastamise geograafilist piirkonnast või selle asustustihedusest.

4.2. AS Express Post postiteenuse osutajana

ExPo sai Konkurentsiametilt tegevusloa kirisaadetiste riigisiseseks edastamiseks liht-, täht- ja väärtisaadetisena 2008. aastal⁹, kuid alustas tegevusloaga hõlmatud postiteenuste osutamist reaalselt alles 2009. aasta aprillis.¹⁰

ExPo on teatud Eesti piirkondades välja ehitanud oma postivõrgu, mille kaudu ta postiteenuseid osutab. ExPo-l on postkontorid Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Viljandis ning ExPo kandepiirkonnad hõlmavad järgmisi piirkondi: Tallinn (v.a. Aegna saar), Tartu, Elva, Pärnu, Viljandi, Maardu, Keila, Saue, Harku vald, Jõelähtme vald, Keila vald, Kiili vald, Raasiku vald, Rae vald, Saku vald, Saue vald, Viimsi vald, Luunja vald, Tartu vald, Tähtvere vald, Ülenurme vald, Konguta vald, Nõo vald, Rõngu vald, Audru vald, Tahkuranna vald, Paikuse vald, Sauga vald, Viiratsi vald, Pärsti vald.¹¹

Lisaks kirjateenustele osutab ExPo oma postivõrgu kaudu ka muid postiseaduses kirjeldatud postiteenuseid nagu otsepostisaadetiste, kullerpostisaadetiste ja perioodiliste väljaannete edastamine.¹²

4.3. AS Eesti Post ja AS Express Post vahelised lepinguläbirääkimised

4.3.1. Läbirääkimiste käik

ExPo otsepostituse müügijuht saatis 27.08.2009.a Konkurentsiametile e-kirja, milles andis ülevaate ExPo ja EP vahelisest suhtlusest võrgukasutuslepingu teemal. ExPo selgituste kohaselt oli neil 23.04.2009.a EP-ga kahepoolne kohtumine, kus ExPo täpsustas / selgitas oma soove ning palus EP poolseid tingimusi ExPo-le, et saaks alustada lepingu läbirääkimistega. 30.04.2009.a sai ExPo oma järelepärimisele vastuse, et lepinguvorm on paberil, kuid vajab sisulist läbivaatamist. Mai keskel sai ExPo esimese memo (edaspidi: *läbirääkimiste memo*), millele vastas väikese viivitusega 2 nädalat hiljem. Juuni kuu keskel võttis asjaajamise üle EP kirjateenuste juht, kellega saadeti paranduste / kommentaaridega memo mitmel korral edasi-tagasi. Viimase kirjavahetuse juures jõuti küsimustega tagasi esimese kohtumise teema juurde, kus EP-le jäi arusaamatuks millistes piirkondades ja teenuste osas soovib ExPo EP teenuseid kasutada. Üsna mitmed järelepärimised on olnud telefoni teel, mille kohta paraku puudub kirjalik jälg. Juuli lõpus enne puhkusele minekut pöördus ExPo töötaja EP töötaja [...] poole palvega anda läbiräägitud memo lõpuks lepingu vormistamisele, tegi ettepaneku IT valla läbirääkimisteks ning uuris edasimineku kohta hindade vallas. Hinnakirja ei olnud EP ExPo-le esitanud seoses hinnakirja väljatöötamisega.

⁹ Konkurentsiameti 17.07.2008.a otsus nr PTL08/3234.

¹⁰ Konkurentsiameti aruanne postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja esilekerkinud probleemide ning Konkurentsiameti tegevuse kohta nimetatud valdkonnas 2009.aastal. Tallinn 2010. Kättesaadav: <http://www.konkurentsiamet.ee/?id=13903>; AS Express Post 2009.a majandusaasta aruanne.

¹¹ Kättesaadav: <http://www.expresspost.ee/kandepiirkond-2/>, külastatud 22.02.2011.a; ka Konkurentsiameti 20.10.2009.a otsus nr 8.1-5/09-0068.

¹² Kättesaadav: <http://www.expresspost.ee/firmast/firma-ajalugu>, külastatud 22.02.2011.a.

Puhkuselt tagasi tulles oli ExPo kontaktisik ise puhkusele läinud ning ExPo-le ei olnud edastatud infot, millisesse seisu asjaajamine jõudnud oli.

03.09.2009.a saatis Konkurentsiamet EP-le teate järelevalvemenetluse alustamise kohta, paludes EP-l ühtlasi esitada Konkurentsiametile omapoolsed selgitused võrgukasutuse lepingu sõlmimise läbirääkimisi puudutavate asjaolude kohta.

EP esitas Konkurentsiametile selgitused 14.09.2009.a kirjaga. EP selgitas, et pärast 23.04.2009.a toimunud kohtumist edastas EP 12.05.2009.a ExPo-le postivõrgu kasutamise lepingu osas sisulise memo „*Juurdepääs postivõrgule kirisaadetiste edastamiseks*“¹³ (s.o. läbirääkimiste memo) ning vahelduva eduga on jätkunud ka läbirääkimised, et täpsustada ExPo konkreetseid vajadusi, sh millist teenust, millises piirkonnas vajatakse, kuidas toimuks saadetiste üleandmine jms.

Samuti selgitas EP oma 14.09.2009.a kirjas, et ta on avaldanud oma kodulehel postivõrgu kasutamise tingimused ning nimetatud tingimustes kajastub ka informatsioon postivõrgu kasutamise tasude osas. EP märkis, et ta on üheselt viidanud sellele, millistele postivõrgu osadele võimaldatakse juurdepääs tasuta ja millistele tasu eest, samuti on juurdepääsu tingimustes sätestatud, et postisaadetiste tagastamisele rakendatakse saadetise edastamise tasu. Edastamise tasud on EP väitel kättesaadavad EP koduleheküljel. Postisaadetiste edastamise puhul on märgitud, et tasu kehtestatakse lähtudes postisaadetise edastamise geograafilisest piirkonnast või selle asustustihedusest. EP märkis, et postivõrgu võimalikul kasutajal ei ole kohustust kasutada EP postivõrku üle Eesti. Postivõrgu kasutamise tingimused, sh tasu, sõltuvad ennekõike sellest, millist teenust kasutada soovitakse, milline on saadetiste üleandmise koht ja millisel kujul saadetised üle antakse (sorteerimine, piirkondade kaupa komplekteerimine). Seadusega pandud kohustused ei saa EP väitel olla ebamõistlikult koormavad selle täitjale, lähtuda tuleb ka mõistlikkuse põhimõttest. Antud juhul pole EP arvates mõistlik avaldada tasusid selliselt, et need täidaksid vaid formaalselt oma eesmärgi. EP pidas mõistlikuks lähenemist, kus võimalik postivõrgu kasutaja teatab esmalt omapoolsed soovid ja vajadused ning seejärel saab välja arvutada vastavad tasud lähtuvalt kasutatava protsessilõigu omahinnast. Kuna EP väitel ei suutnud ExPo esmalt teada anda oma konkreetsetest soovidest, siis ei saanud EP ka kuidagi kehtestada vastavaid tasusid.

EP-le jäi selgusetuks ExPo väide nagu kasutaks EP lepinguliste läbirääkimiste puhul venitamistaktikat. EP märkis, et postiseaduse muudatuste jõustumisega on tekkinud turul olukord, kus turuosalistele on jäetud seaduse algataja poolt äärmiselt lühike aeg uuendustega kohanemiseks, seega ei saa antud juhul kuidagi rääkida venitamistaktikast. Poolte vahel on peetud e-maili vahetust alates aprillikuust 2009.a (e-kirjad lisatud 14.09.2009.a kirjale) ning lisatud e-maili vahetusest ei tulene EP väitel kuidagi asjaolu, et EP oleks kasutanud lepingulistel läbirääkimistel venitamistaktikat. EP viitas, et lisatud e-maili vahetusest selgub, et ka ExPo ise on oma vastuste/tagasiside andmisega vahel viivitanud ja palunud täiendavaid selgitusi. EP pidas oluliseks ka asjaolu, et nii ExPo kontaktisik kui ka EP poolne kontaktisik puhkasid 2009.a suvel. Kuna tegemist on väga spetsiifilise teemaga, milles pole võimalik ühekahe nädalaga teisel töötajal end kurssi viia, siis on EP väitel läbirääkimiste juures olnud ühed ja samad inimesed.

¹³ Konkurentsiameti käsutuses olev viimane versioon vastavast memost on seisuga 02.07.2009.a.

4.3.2. Läbirääkimisi kajastava memo sisu ja postivõrgule juurdepääsu lepingu projekt

[...].¹⁴

14.09.2009. a on [...] EP-st saatnud e-kirja teel ExPo-le postivõrgu kasutamise lepingu projekti (edaspidi: *lepinguprojekt*). Nimetatu lepinguprojekt sisaldab EP postivõrgule juurdepääsu osas ExPo-le sarnaseid tingimusi nagu on toodud poolte vahel läbiräägitud memos seisuga 02.07.2009.a. [...].

[...].

EP postivõrgule juurdepääsu hindu (tasusid) läbirääkimiste memo ega lepinguprojekt ei sisaldanud.

4.3.3. AS-i Eesti Post hinnapakumine liht- ja tähtkirjade edastamiseks

30.10.2009.a teatas EP äriarenduse osakonna juhataja ExPo otsepostituse müügijuhile e-kirja teel, et EP juhatus tegi 29.10.2010 otsuse juurdepääsu hinnakirja osas ning edastas e-kirjale lisatuna ExPo-le alljärgneva hinnakirja:

Tabel 2. Postivõrgule juurdepääsu hinnakiri liht- ja tähtkirjade edastamiseks

[...].^{15, 16}

[...]. ExPo väitel lihtkirjade kogus Eestis teiste teenusepakkujate lisandumisega aga ei suurene. Lihtkirja turg on olemuselt vähenev turg. Teised teenusepakkujad sisuliselt vähendavad EP turuosa lihtkirja kande turul. [...]. ExPo nägemusel EP mingeid lisainvesteeringuid tegema ei pea, mistõttu [...]. ExPo leidis, et tänase EP poolt pakutud hinnakirja järgselt ei ole iialgi võimalik müüa lihtkirja teenust vähemalt võrdselt EP turuhinnaga (0,35 € / 5,50 kr), arvestades, et ExPo-l tuleb tasuda ka riiklik maksemäär 0,15 € (2,30 kr). ExPo ei näinud kehtestatud tingimuste juures võimalust vabaks konkurentsi tekkeks, kus erinevad tasumäärad tõstavad ExPo kirja edastamise hinna oluliselt kõrgemaks, jättes teistele teenusetarbijatele võimaluse osta kiriteenust vaid ühe teenusepakkuja käest. ExPo märkis, et läbirääkimised jätkuvad, kui EP poolt on edastatud ExPo-le postivõrgu juurdepääsu hinnakiri vaid lihtkirja edastamiseks (tähtaeg hinnakirja muudatuste esitamiseks jäi kokkuleppeliselt 48.nädala lõppu). ExPo nägemusel peaks võrgu kasutushind olema odavam, kui on tänane EP turuhind (ärikiri), sest tegemist on juba eelsorteeritud ja EP-sse kohale viidud, ainult laialikannet eeldava teenusega, milleks ei pea EP tegema täiendavaid investeeringuid ega kulutusi. ExPo-le jäi arusaamatuks, et [...].

Ühtlasi juhtis ExPo Konkurentsiameti tähelepanu EP ärikirja tingimustele, kus eristatakse saatjat ja vahendajat ning välistatakse ärikirja tingimuste ja hindade kehtimine vahendajale. ExPo-le jäi arusaamatuks, mis alusel ja õigusega otsustab EP, kelle kirju talle lepingu

¹⁴ AS-i Eesti Post kirjateenuste juhi poolt AS-i Express Post täpsustavale küsimusele esitatud vastus, mis on edastatud AS-i Express Post otsepostituse müügijuhile 15.06.2009.a e-kirjaga saadetud memos.

¹⁵ [...].

¹⁶ [...].

sõlminud klient kontorisse viib (kas need on tema enda väljasaadetavad kirjad või on nende seas ka naabri, koostööpartneri või kelle iganes kirjad).

15.12.2009.a saatis Konkurentsiamet ExPo-le e-kirja teel järelepärimise selle kohta, kas EP on saatnud ExPo-le postivõrgule juurdepääsu hinnakirja vaid lihtkirja esitamiseks ning sai samal päeval ExPo-lt vastuse, et ExPo-ni ei ole need hinnad jõudnud.

4.4.4. AS Eesti Post poolt juurdepääsu hinnakirjade osas Konkurentsiametile esitatud põhjendused

17.12.2009.a saatis Konkurentsiamet EP-le kirja, milles palus EP põhjendusi selle kohta, miks ei ole EP kokkuleppele vaatamata saatnud ExPo-le postivõrgu juurdepääsu hinnakirja vaid lihtkirja esitamiseks ning selgitusi liht- ja tähtkirja hinnakirjas esitatud hindade kujunemise aluste ja põhjendatuse kohta. Samuti palus Konkurentsiamet esitada EP-l mistahes muud seisukohad, mis tal on seoses ExPo poolt 26.11.2009.a kirjas esitatud selgitustega.

EP esitas oma selgitused Konkurentsiametile 29.12.2009.a kirjaga, milles kinnitas, et esitas ExPo-le postivõrgu juurdepääsu hinnakirja ainult lihtkirja edastamiseks 23.12.2009.a.

[...].

Vastavalt 29.12.2009.a kirjas selgitatule, on EP lihtkirjade puhul vaadanud kolme teenuse osutamise protsessiosa, [...].

Tähtkirjade puhul on EP 29.12.2009.a kirjas toodud selgituste kohaselt vaadanud nelja etappi, [...].

Püsitasu arvestamise kohta esitas EP oma 29.12.2009.a kirjas järgmise tabeli:

Tabel 4. AS Eesti Post poolt esitatud püsitasu arvestus

	Lihtkiri	Tähtkiri	Sh tähtkiri transport
Linnas	[...] € ([...] kr)	[...] € ([...] kr)	[...] € ([...] kr)
Maal	[...] € ([...] kr)	[...] € ([...] kr)	[...] € ([...] kr)
Kokku keskmine	[...] € ([...] kr)	[...] € ([...] kr)	
[...]	[...] € ([...] kr)	[...] € ([...] kr)	
[...]	[...] € ([...] kr)	[...] € ([...] kr)	
KOKKU	[...] € ([...] kr)	[...] € ([...] kr)	
PÜSITASU	[...] € ([...] kr)	[...] € ([...] kr)	

KOKKU JUURDEPÄÄS

Linnas	[...] € ([...] kr)*
Maal	[...] € ([...] kr)*
Kokku keskmine	[...] € ([...] kr)
[...]	[...] € ([...] kr)
[...]	[...] € ([...] kr)
PÜSITASU	[...] € ([...] kr)

*Transport kattub liht- ja tähtkirjadel, püsitasu kokku sisaldab ühekordset transpordikulu.

Põhjendades erinevusi ExPo-le esitatud hinnakirjas toodud tükihindade ja EP ärikirja hinnakirjas toodud hindade vahel tõi EP välja, et [...].

[...].

Seonduvalt ExPo poolt 26.11.2009.a e-kirjas tõstatatud küsimusega EP ärikirja tüüptingimuste kohaldamisalast, pidas EP oma 29.12.2009.a kirjas vajalikuks märkida, et antud juhul on ExPo PostiS § 22 lg-st 1 tulenevalt postiteenuse osutaja, mitte aga PostiS § 3 mõttes postisaadetise saaja või saatja.

4.4.5. AS-i Eesti Post hinnapakumine üksnes lihtkirjade edastamiseks

Kuna EP 29.12.2009.a kirjale ei olnud lisatud postivõrgule juurdepääsu hinnakirja lihtkirjade edastamiseks, mille EP oli 23.12.2009.a väidetavalt ExPo-le esitanud, siis palus Konkurentsiamet EP-l saata Konkurentsiametile ka vastav hinnakiri. EP edastas 29.12.2009.a e-kirjaga Konkurentsiametile e-kirjavahetuse, millest nähtub, et EP saatis 23.12.2009.a e-kirjaga ExPo-le EP juhatuselt poolt 22.12.2009.a kinnitatud võrgu kasutamise hinnad, kus on eraldi välja toodud ainult lihtkirjade edastamise tasud.

Tabel 5. Postivõrgule juurdepääsu hinnakiri lihtkirjade edastamiseks

[...] ^{17, 18}.

4.4.6. AS-i Eesti Post poolt pakutav ärikirja teenus

EP koduleheküljel avaldatu kohaselt on ärikiri kirjateenus, mis on suunatud lepingulistele klientidele. Ärikirja teenuse eest ei saa tasuda postmarkidega/Plussümbrikuga, vaid arveldamine ja teenuse eest tasumine toimub kõikide kalendrikuu jooksul kasutatud teenuste eest ühtse arve alusel. Arveldamise aluseks on saateleht, millega saadetised tuleb üle anda.

Ärikirja teenuse täpsemat sisu ja teenuse osutamise korda Eesti Vabariigi territooriumil on kirjeldatud „AS Eesti Post ärikirja tüüptingimustes“ (edaspidi: *Tüüptingimused*).¹⁹ Ajavahemikul 01.12.2009 - 31.01.2011.a kehtinud Tüüptingimused kirjeldasid seitset erinevat ärikirja liiki, nende hulgas riigisisest standardkirja ärikirjana ja eelsorteeritud ärikirja. Nii riigisisese standardkirja kui eelsorteeritud ärikirja puhul oli Tüüptingimuste kohaselt tegemist paber kandjal kirisaadetistega, mille maksimaalne kaal võis olla 250 grammi ning maksimaalsed mõõtmed 229x324mm (p-d 3.2. ja 3.5). Eelsorteeritud ärikirjad tuli EP-le üleandmise eelselt sorteerida vastavalt EP poolt kehtestatud sorteerimise juhendile²⁰ (p. 4.3.) ning anda EP-le üle Tallinna Sorteerimiskeskuses, kandekeskuses või EP töötajale väljaspool postkontorit vastava EP poolt pakutava teenuse raames (p. 4.4.) koos saatelehega (p. 4.8.).

¹⁷ [...].

¹⁸ [...].

¹⁹ Muudetud juhatusel koosoleku 20.10.2009 protokoll nr 1.1-3/0031 otsusega 7, kehtib alates: 01.12.2009.a.

²⁰ Eesti Posti kirisaadetiste eelsorteerimise juhend. Lisa juhatusel liikme 05. novembri 2009. aasta käskkirja nr 1.1-4/0203 juurde.

Ärikirjade eelsorteerimise nõuded olid kehtestatud „AS-i Eest Post kirisaadetiste eelsorteerimise juhendiga“. Selle kohaselt tuli saadetised sorteerida pakkidesse sihtnumbri kolme esimese numbri järgi kasvavas järjekorras sh paki viimane eksemplar tuli asetada pakki aadresskülg ülespoole. Sihtnumbri kolmanda numbri muutumisel tuli saadetised koondada uude pakki. Kui samade sihtnumbritega saadetiste arv jäi alla 10 tk, tuli kõik saadetised koondada sihtnumbrite kasvavas järjekorras eraldades seejuures Tallinna, Harjumaa ja muud vabariigi saadetised. Saadetiste mahutile tuli märkida sihtnumbrite vahemik ja mahutis sisalduv piirkond. Eelsorteeritud kirjadele, mille samaaegselt üle antud kogus oli üle 10 000 tk, tuli teostada eelsorteerimine vastavalt juhendi lisa 1 esitatud tabelile, kus oli ära toodud kirisaadetiste kimbule / kastile kantav number ning sihtnumbrite vahemikud, mis ühe kimbu / kasti moodustavad.

Tüüptingimuste punkt 4.11. nägi ette, et lihtsaadetisena edastav kirisaadetis toimetatakse saaja postkasti. Juhul, kui saaja postkast või saadetise mõõtmed ei võimalda kirja kättetoimetamist, jäeti saajale postisaadetise saabumise kohta teade ja kirisaadetis väljastati teates märgitud postkontoris. Tüüptingimuste p. 4.14. kohaselt toimetati lihtsaadetisena edastatavad kirisaadetised saaja postkasti üleandmise päevale ülejärgneval tööpäeval (D+2). Juhul, kui lihtsaadetisena edastatava ärikirja saaja aadressi vormistus ei vastanud kehtestatud nõuetele, siis võis edastamise ajale lisanduda 1 tööpäev. Tähtsaadetis väljastati saajale või tema esindajale allkirja vastu (Tüüptingimuste p 3.11). Selleks tehti tähtsaadetise saajale saadetisele märgitud aadressil üks väljastuskatse ning juhul kui saadetist polnud võimalik üle anda, jäeti postisaadetise saabumise kohta teade ja kirisaadetis väljastati teates märgitud postkontoris (Tüüptingimuste p 4.12). Tähtsaadetisena edastatavad kirisaadetised toimetati Tüüptingimuste p 4.15 kohaselt kätte saaja elu- või asukohas hiljemalt kirisaadetise üleandmise päevale ülejärgneval tööpäeval (D+2). Eelsorteeritud ärikirju edastas EP Tüüptingimuste p 3.9 kohaselt üksnes lihtsaadetisena.

Tüüptingimuste punkt 5.1. sätestas, et ärikirja teenuse eest tasutakse EP poolt kehtestatud hinnakirja alusel ning EP-l on õigus teha allahindlusi. Hinnakirja ja allahindluste põhimõtete kättesaadavuse osas viitasid Tüüptingimused EP koduleheküljele www.post.ee.

Alates 01.02.2011.a kehtivad „AS Eesti Post ärikirja tüüptingimused“ (edaspidi: *Uued tüüptingimused*) ei näe eraldi ärikirja teenuse liigina enam ette eelsorteeritud ärikirja. Uued tüüptingimused loetlevad kaksteist ärikirja teenuse liiki, sealhulgas riigisisese standardkirja lihtsaadetisena ja riigisisese standardkirja tähtsaadetisena – viimased vastavad sisult kuni 31.01.2011.a kehtivates Tüüptingimustes toodud riigisisesele standardkirjale. Riigisisese standardkirja edastamise tingimused lihtsaadetisena või tähtsaadetisena ei erine Uute tüüptingimuste alusel riigisisese standardkirja edastamisest kuni 31.01.2011.a kehtinud Tüüptingimuste kohaselt.

Kuni 31.12.2010.a kehtinud EP riigisisese ärikirja hinnakiri nägi standardkirja kaaluga kuni 250gr edastamisel EP postivõrgus ette alljärgnevad hinnad.

Tabel 6. AS Eesti Post ärikirja hinnakiri kuni 31.12.2010.a

Samaaegselt üleantud kogus	Lihtkiri				Tähtkiri			
	Tsoon 1*		Tsoon 2*		Tsoon 1*		Tsoon 2*	
	EUR	EEK	EUR	EEK	EUR	EEK	EUR	EEK

1 - 99 tk	0,35	5,50	0,35	5,50	1,66	26,00	1,66	26,00
100 - 999 tk	0,35	5,42	0,35	5,50	1,60	25,00	1,66	26,00
1000 - 9 999 tk	0,34	5,37	0,35	5,50	1,53	24,00	1,66	26,00
alates 10000 tk	0,34	5,32	0,35	5,50	1,47	23,00	1,66	26,00

* Tsoon määratakse lähtudes saaja aadressist. Tsoon 1 - Tallinn, Harjumaa, Tartu, Pärnu. Tsoon 2 – muu Eesti.

Hindadele lisandub käibemaks.

Alates 01.01.2011.a²¹ kehtiva EP ärikirja hinnakirja (riigisisised kirisaadetised) kohaselt on ärikirja standardkirjana edastamise hinnad EP postivõrgus alljärgnevad.

Tabel 7. AS Eesti Post ärikirja hinnakiri alates 01.01.2011.a

Samaaegselt üleantud kogus	Lihtkiri				Tähtkiri			
	Tsoon 1*		Tsoon 2*		Tsoon 1*		Tsoon 2*	
	EUR	EEK	EUR	EEK	EUR	EEK	EUR	EEK
1 - 99 tk	0,352	5,51	0,352	5,51	1,662	26,00	1,662	26,00
100 - 999 tk	0,346	5,41	0,352	5,51	1,598	25,00	1,662	26,00
1000 - 9 999 tk	0,343	5,37	0,352	5,51	1,534	24,00	1,662	26,00
alates 10000 tk	0,340	5,32	0,352	5,51	1,470	23,00	1,662	26,00

* Tsoon määratakse lähtudes saaja aadressist. Tsoon 1 - Tallinn, Harjumaa, Tartu, Pärnu. Tsoon 2 - muu Eesti.

Hindadele lisandub käibemaks.

Vastavalt EP kodulehel avaldatule, kehtis kuni 2011.a alguseni masinsorteeritavatele ja eelsorteeritud kirjadele täiendav allahindlus²², samas ei olnud EP kodulehel avaldatud pakutava allahindluse suurust. Alates 2011.a algusest kehtivad täiendavad allahindlused suurtele kogustele (alates 30 000 tk), kusjuures vastavalt „AS Eesti Post ärikirjade allahindluse korras“²³ sätestatule kohaldatakse allahindlust ainult saatjale²⁴, kas tema poolt isiklikult või vahendaja²⁵ kaudu EP-le üle antud riigisisestele lihtsaadetisena edastatavatele standardkirjadele (lihtstandardkirjad) ning riigisisestele ja rahvusvahelistele tähtsaadetisena edastatavatele standard- ja maksikirjadele ärikirjana (tähtkirjad). Vahendajaks ei ole ärikirjade allahindluse korra kohaselt isik, kes omab postiteenuse osutaja kehtivat tegevusluba või kes on teavitanud Konkurentsiametit postiteenuse osutamisest.

5. Konkurentsiameti ettekirjutuse hoiatus

Konkurentsiamet saatis 08.04.2010.a EP-le seisukoha EP postivõrgule juurdepääsu tasu osas ning ettekirjutuse hoiatuse, milles Konkurentsiamet asus seisukohale, et ExPo-le pakutud

²¹ Kättesaadav: http://www.post.ee/failid/_rikiri_EEK_2011.pdf, külastatud 01.02.2011.a.

²² Kättesaadav: http://www.post.ee/ariklient_rikiri, külastatud 12.01.2011.a.

²³ Kättesaadav: http://www.post.ee/ariklient_rikiri, külastatud 03.03.2011.a.

²⁴ Saatja on ärikirjade allahindluse korra kohaselt isik, kes vastutab postisaadetise sisu eest ning kelle tahtel ja nimel on postisaadetis Postile edastamiseks üle antud.

²⁵ Vahendaja on ärikirjade allahindluse korra kohaselt juriidiline isik, kes pakub/vahendab saatjale kirisaadetiste edastamise teenust Eesti Posti kaudu.

postivõrgule juurdepääsutasu tingimused on põhjendamatult ebasoodsamad võrreldes tingimustega, mis kehtivad sisuliselt samaväärset teenust ostvatele EP teistele klientidele.

Konkurentsiamet juhtis EP tähelepanu sellele, et PostiS § 24 lõike 2 kohaselt peab juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule olema kättesaadav võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega teine postiteenuse osutaja seda võimaldab oma ema- ja tütarettevõtjale, klientidele või äripartneritele. Konkurentsiamet leidis, et ExPo soovib EP postivõrgule juurdepääsu taotledes EP-lt sisuliselt sama teenust nagu on EP poolt klientidele pakutav ärikirja teenus, täpsemalt eelsorteeritud ärikirja teenus.²⁶

Konkurentsiamet märkis, et EP elektroonilisel koduleheküljel avaldatud „AS Eesti Post ärikirja tüüptingimuste“ ja „Riigisisese ärikirja hinnakirja“²⁷ kohaselt ei nõua EP ärikirja klientidelt postivõrgule juurdepääsu eest püsitasu. Samuti leidis Konkurentsiamet, et EP poolt haldusmenetluse käigus esitatud selgitused ei põhjenda objektiivselt ExPo-lt püsitasu küsimist postivõrgule juurdepääsu tingimusena ega õigusta ExPo erinevat kohtlemist võrreldes EP postivõrku kasutavate ärikirja klientidega.

Konkurentsiamet mõistis EP poolt haldusmenetluses esitatud selgituste põhjal, et ExPo-le esitatud 100 000 kirja püsitasu on arvestatud eeldusel, et EP võrgus ei jaotata enam mitte mingisuguseid teisi kirju peale ExPo kirjade. Konkurentsiameti hinnangul on aga EP poolt kirjeldatud olukord, kus tema postivõrgus liiguksid vaid ExPo [...] kirja ning mitte ühtegi EP kirja, väga äärmuslik ning tegelikkust mitteametav eeldus (juba seetõttu, et EP-l lasub hetkel kehtiva tegevusloa kohaselt kuni 2014. aastani universaalse postiteenuse osutamise kohustus ning üle-eestiliselt on EP-l võimalik nimetatud kohustust täita vaid oma postivõrgu kaudu). Konkurentsiamet märkis, et arvestades EP-l lasuvat universaalse postiteenuse osutamise kohustust ning asjaolu, et EP osutab postivõrgu kaudu ka muid postiteenuseid, on EP-l ka ilma ExPo juurdepääsuta vajadus tagada postivõrgu pidev valmisolek kirjade vastuvõtmiseks ning saajale kättetoimetamiseks üle Eesti. Konkurentsiamet leidis, et EP peab igal juhul olema valmis igakuiselt vastu võtma tunduvalt suuremas koguses kirju, kui on ExPo postivõrgule juurdepääsuga lisanduv arvestuslik kirjade maht (näiteks, ainuüksi partiikirjade maht kuus oli EP-l 2009.a andmete põhjal keskmiselt [...] tükki (s.o [...])). Eeltoodud arvestades ei pidanud Konkurentsiamet ühtlasi usutavaks, et ExPo mahtude lisandumine ning EP vajadus tagada pidev valmisolek ExPo kirjade vastuvõtmiseks, takistaks märgatavalt EP-l postivõrgu optimeerimist.

Konkurentsiamet tõdes, et juhul, kui kliendid ei käitu ootuspäraselt, siis võib see põhimõtteliselt kaasa tuua postivõrgu alakoormatuse ning kõrgete püsikulude juures ühikukulu suurenemise. Konkurentsiamet ei näinud aga ühtegi mõistlikku põhjust, miks peaks ExPo selle riski postivõrgule juurdepääsu tingimusena täies ulatuses kinni maksma, samal ajal kui teistele klientidele EP sellist tingimust postivõrgu kasutamisel ei sea. Ometi on äärmiselt tõenäoline, et EP ei suuda täpselt prognoosida ka ühegi oma teise kliendi käitumist ja EP postivõrgu kaudu edastatavate kirjade mahtusid.

EP selgitustest tulenevalt järeldas Konkurentsiamet, et EP on arvestanud teatud osa oma postivõrgust ja selle ülalpidamise kuludest üksnes ExPo poolt üleantavate kirjade teenindamisele. Konkurentsiamet märkis, et EP selgitus võiks kuluarvestuse seisukohalt olla asjakohane, kui vastav osa EP postivõrgust tegeleks siis üksnes ExPo kirjade teenindamisega.

²⁶ AS Eesti Post ärikirja tüüptingimused, kättesaadav: http://www.post.ee/failid/Arikirja_tyyptingimused.pdf, külastatud 16.03.2010.a.

²⁷ Kättesaadav: <http://www.post.ee/?id=8280>, külastatud 15.03.2010.a

Konkurentsiameti hinnangul ei ole EP jaotusvõrk aga sellisel viisil jagatav või kui seda ka tehtaks, oleks tegemist äärmuslikult ebaratsionaalse töökorraldusega. Konkurentsiameti hinnangul on EP-l ratsionaalsem teenindada kõiki kliente, sh. ExPo-t, ühest terviklikust jaotusvõrgust ja mitte moodustada üksikute klientide teenindamiseks eraldi jaotusstruktuure. Konkurentsiametile jäi ühtlasi arusaamatuks, mil viisil oleks ExPo teenindav postivõrgu osa praktikas eraldatav EP ülejäänud postivõrgust (kas tulevikus hakkab postkontoris X töötama näiteks kaks klienditeenindajat, kellest üks väljastab ainult ExPo kirju ja teine kõigi teiste klientide kirju või hakkavad sama marsruuti läbima kaks kirjakandjat, kellest üks kannab laiali ainult ExPo kirju ja teine ülejäänud klientide kirju).

Konkurentsiamet leidis, et EP lähenemine on ebaratsionaalne ja põhjendamatu, seda eriti olukorras, kus ExPo lisanduvate kirjade arvestuslik maht ([...] ühikut kuus) on EP enda mahtudega võrreldes suhteliselt väike. Konkurentsiamet selgitas, et kui arvestada 2009.a üheksa kuu jooksul EP võrgus teenindatud nii partiikirju kui universaalse postiteenuse kirju, siis kasvaks ExPo poolt EP postivõrku [...] kirja üleandmisel kuus nimetatud postivõrgu poolt teenindatavate kirjade maht üksnes [...]% (kirju kokku [...] tükki, mis teeb kuu kohta keskmiselt [...] tükki). Arvestades siinkohal EP poolt 29.12.2009 kirjas esitatud väidet, [...], pidas Konkurentsiamet ExPo-lt nõutavat püsitasu iseäranis mõistetamatuks. [...] on niivõrd väike osakaal kandemahust, et Konkurentsiameti hinnangul ei põhjusta sellises suurusjärgus kõikumised EP-le arvestatavat äririski. Kui ExPo poolt EP postivõrku üleantavate kirjad arv väheneks [...] -st näiteks kolmandiku võrra, väheneks EP poolt jaotatavate kirjade arv vaid [...] (s.o [...]), mida tuleb lugeda tagasihoidlikuks mahukõikumiseks.

Konkurentsiamet leidis, et ExPo-lt nõutav püsitasu on muuhulgas põhjendamatu ka seetõttu, et juhul, kui kõnealuseid kirju ei anna EP postivõrku üle ExPo, siis võib need EP postivõrku otse üle anda ka kirja saatja ise, kes ei pea aga tasuma mingit eraldi püsitasu postivõrgule juurdepääsu eest. Konkurentsiamet märkis, et ExPo-le EP postivõrgule juurdepääsu andmisel laienevad eelkõige kirja saatja võimalused valida erinevate teenusepakujate vahel, samal ajal, kui Eesti-siseselt edastavate kirjade maht juurdepääsust tingituna üldplaanis iseenesest tõenäoliselt ei kasva. Teisisõnu, vähemalt neis piirkondades, kus EP on ainukese jaotusvõrgu opereerija, ta jaotatavate kirjade arvu vähenemisega sisuliselt ei riski, sest kui neid kirju ei kogu ExPo, kogub neid eelduslikult mõni teine postiteenuse osutaja, muuhulgas näiteks EP ise. EP riskeeriks kirjade mahu vähenemisega juhul, kui näiteks ExPo tegevuse lõppemise korral jääksid osad kirjad üldse saatmata. Konkurentsiamet pidas siiski ebausutavaks, et tarbijad loobuksid ExPo tegevuse lõppemise korral kirjade saatmisest - pigem antakse need üle mõnele teisele postiteenuse osutajale, kes on osades Eesti piirkondades ikkagi sunnitud need EP jaotusvõrku üle andma.

Konkurentsiamet juhtis EP tähelepanu ka sellele, et vastavalt PostiS § 24 lg-le 7, peab teise postiteenuse osutaja postivõrgu kasutamise tasu olema kulupõhine ning võib sisaldada mõistlikku kasumit. Nimetatud nõudest tulenevalt asus Konkurentsiamet seisukohale, et EP peab ExPo-lt nõutava juurdepääsutasu kindlaksmääramisel võtma aluseks konkreetsete kulud, mis tal ExPo arvestusliku kirjade mahu teenindamisel oma postivõrgus tekivad. Seejuures tuleb arvesse võtta, et EP-l on olemas igapäevaselt teatava mahu vastuvõtmiseks valmisolev ja toimiv üle-eestiline postivõrk. Seega, kui EP leiab, et 100 000 ExPo kirja teenindamine kuus ei ole postivõrgu praeguste kulude juures võimalik, siis peab EP suutma ka ära näidata, millised konkreetsete EP kulud ExPo kirjade lisandumisega suurenevad, kui palju ning kuidas on vastavate kulude suurenemine tingitud justnimelt ExPo mahtude lisandumisest EP postivõrku. Antud juhul ei selgunud EP poolt 29.12.2009 kirjas esitatud selgitustest ega

arvestustest, kas ExPo kirjade lisandumisega EP postivõrku nimetatud võrgu ülalpidamise kulud tegelikult üldse suurenevad.

Kuivõrd Eesti Post ei olnud 29.12.2009 kirjas liht- ega tähtkirja teenindamise kulusid lahti kirjutanud, siis ei olnud Konkurentsiametile arusaadav, millistest konkreetsetest kuludest EP poolt välja käidud summad [...] lihtkirjade puhul ning summad [...] tähtkirja puhul tegelikult moodustuvad.

Konkurentsiametile jäi täielikult arusaamatuks, millistel arvestustel põhineb EP seisukoht, et tal on [...] ExPo lihtkirja teenindamiseks tarvis [...] kirjakandjat ja [...] töötajat ning tähtkirjade teenindamiseks [...] klienditeenindajat, kirjakandjat ja [...] töötajat. Kuna 29.12.2009 kirjas ei olnud märgitud, et nimetatud töötajate palgakulust oleks EP arvestanud vaid teatavat osa, siis järeldas Konkurentsiamet, et tegemist on töötajatega, kes tegeleksid kogu tööaja ulatuses ExPo kirjade teenindamisega ning et 29.12.2009 kirjas esitatud arvutustesse on arvestatud vastavate töötajate palgakulu [...] % ulatuses.

Konkurentsiamet leidis, et selleks, et EP võiks ette näha täpset kirjakandjate, töötajate ja klienditeenindajate arvu, keda tal ExPo kirjade teenindamiseks vaja läheb, peaks EP-le olema täpselt teada, kui palju kirju ExPo EP-le erinevates Eesti piirkondades töötlemiseks, laialikandmiseks ja postiasutuses väljastamiseks üle annab. Vastavat teavet omamata ei ole EP-l võimalik määrata ExPo kirjade teenindamiseks vajaminevate töötajate arvu, kuna ei ole isegi teada, kus piirkonnas kui palju töötajaid ExPo kirju teenindama peaks hakkama. Läbirääkimiste käigus on ExPo EP-le avaldanud, et on huvitatud viimase postivõrgu kasutusest kogu Eesti Vabariigis²⁸. ExPo vastavat soovi arvestades on Konkurentsiameti arvates äärmiselt ebatõenäoline, et EP-l oleks võimalik täpselt ette näha, millistes piirkondades tal täiendavaid töötajaid, kirjakandjaid või klienditeenindajaid ExPo kirjadest tingituna juurde on vaja. Eelnevast tulenevalt jäi Konkurentsiametile arusaamatuks, milliste põhimõtete alusel on EP välja arvestanud ExPo kirjade teenindamiseks vajaliku töötajate arvu.

Konkurentsiamet märkis, et EP 29.12.2009.a kirjast ei selgu üheselt ka see, kas kõnealuste kirjakandjate, töötajate ja klienditeenindajate puhul on tegemist täiendavate töötajatega, keda EP peab palkama või olemasolevate töötajatega, kes hakkavad juurdepääsu lepingu sõlmimise korral teenindama kogu oma tööaja ulatuses ExPo kirju. Konkurentsiametile teadaolevalt töötas EP-s ettekirjutuse hoiatuse tegemise ajal [...] kirjakandjat, [...] töötajat ning [...] klienditeenindajat. Juhul, kui ExPo [...] lihtkirja veaks laiali olemasolevad [...] kirjakandjat, tähendaks see, et igale kirjakandjale lisanduks kuus keskmiselt [...] kirja²⁹ ning päevas keskmiselt [...] kirja³⁰ (kui lähtuda eeldusest, et kättetoimetamine toimub [...] päeval nädalas ja seega keskmiselt [...] päeval kuus). Kirjakandjate töökoormus suureneks sel juhul vaid [...] %³¹. Sarnaselt arvestas Konkurentsiamet, et kui ExPo lihtkirjad jaotada EP olemasolevate töötajate vahel, lisanduks ühele töötajale kuus keskmiselt [...] kirja³² ning päevas keskmiselt [...] kirja³³ (kui lähtuda samuti eeldusest, et töötlemine toimub [...] päeval

²⁸ Nt 17.06.2009.a. AS-i Express Post otsepostituse müügijuhi poolt AS-i Eesti Post kirjateenuste juhile edastatud läbirääkimiste memos; AS-i Express Posti otsepostituse müügijuhi poolt AS-i Eesti Post kirjateenuste juhile; 08.07.2009.a edastatud e-kirjas.

²⁹ [...].

³⁰ [...].

³¹ Lähtudes arvestusest, et Express Posti poolt Eesti Posti postivõrku 100 000 kirja üleandmisel kuus kasvaks Eesti Posti postivõrgu poolt teenindatavate kirjade maht üksnes [...] %.

³² [...].

³³ [...].

nädalas ja seega keskmiselt [...] päeval kuus). Kui ExPo annaks EP-le kuus üle [...] tähtkirja, siis tähendaks see, et iga EP olemasolev klienditeenindaja peaks kuus väljastama [...] tähtkirja³⁴ rohkem. Seejuures tuleb arvestada, et tegelikkuses ei väljasta kõiki tähtkirju klienditeenindajad, vaid esmajoones toimub tähtkirjade väljastamine saajale tema elu- või asukohas ning alles siis, kui saadetist ei õnnestu esimesel katsel väljastada, jäetakse saaja postkasti postisaadetise saabumise teade, mille alusel väljastatakse saadetis saajale teatel kirjas olevas postiasutuses³⁵. Kui jagada [...] ExPo tähtkirja töötlemine EP olemasolevate töötajate vahel ära, siis lisanduks igale töötajale keskmiselt [...] tähtkirja³⁶ kuus ning keskmiselt [...] tähtkirja³⁷ päevas (kui lähtuda eeldusest, et töötlemine toimub [...] päeval nädalas ja seega keskmiselt [...] päeval kuus). Kirjakandjate osas jäi EP 29.12.2009 kirja põhjal arusaamatuks, kas EP on arvestanud ExPo tähtkirjade teenindamiseks vajaminevate kirjakandjate arvuks [...] või [...]. Eeltoodust nähtub aga, et ExPo kirjade teenindamisel EP olemasolevate töötajate poolt töötajate töökoormus tõenäoliselt oluliselt ei kasvaks, mistõttu leidis Konkurentsiamet, et ainuüksi ExPo kirjade tõttu ei oleks ilmselt põhjendatud [...] uue töötaja palkamine.

Konkurentsiamet märkis samuti, et juhul, kui EP 29.12.2009.a kirjas loetletud kirjakandjate, töötajate ja klienditeenindajate puhul on tegemist EP olemasolevate töötajatega, kes hakkavad juurdepääsu lepingu sõlmimise korral teenindama kogu tööaja ulatuses ExPo liht- ja tähtkirju, siis tekib küsimus, mil viisil on nimetatud töötajad hetkel rakendatud. Kui jagada kuluarvestuses [...] -st kirjakandjast arvestuslikult ExPo-le [...] kirjakandja kulu ning teistele klientidele arvestuslikult [...] kirjakandja kulu, siis millisel põhjusel kujuneb kahe kirjakandjate grupi kulu kantud kirja kohta oluliselt erinevaks: [...] kirjakandjat on võimelised kandma laiali lihtsaadetisena ärikirju hinnaga 0,15 – 0,19 € / kiri (2,30 – 3,02 kr / kiri)³⁸, ExPo-le arvestatud [...] kirjakandjat on aga võimelised kandma laiali lihtkirju hinnaga [...] € / kiri ([...] kr/kiri)³⁹. Sealjuures on mõlema grupi kirjakandjate tööviljakus ligilähedane – [...] kirjakandjat kannavad kuus keskmiselt [...] kirja⁴⁰ ning [...] kirjakandjat [...] kirja⁴¹. Konkurentsiamet leidis, et sellises olukorras peaks kahe kirjakandjate grupi kulu kirja kohta kujunema muude tingimuste samaks jäädes ligilähedaselt võrdseks.

[...].

Kokkuvõttes leidis Konkurentsiamet EP poolt ExPo-lt nõutava postivõrgule juurdepääsu püsitasu osas, et see ei ole objektiivselt põhjendatud (sh kuludega) ning vastava püsitasu nõudmine ExPo-lt on vastuolus mittediskrimineerimise nõudega, mida postiseadus teise postiteenuse osutaja postivõrgu kasutamisele ette näeb (PostiS § 24 lg 2), kuna EP pakub ExPo-le juurdepääsu oma postivõrgule põhjendamatult teistsugustel tingimustel, kui ärikirja teenuse klientidele.

Tükitasude osas leidis Konkurentsiamet ettekirjutuse hoiatuses, et EP väited ExPo-le pakutud tükitasude kujunemise kohta on täielikult põhjendamata ning ExPo-lt kõrgema tükitasu

³⁴ [...].

³⁵ Kättesaadav: <http://www.post.ee/index.php?id=5410>, külastatud 15.03.2010.a.

³⁶ [...].

³⁷ [...].

³⁸ S.o Eesti Posti riigisisese ärikirja (lihtsaadetisena) hind käibemaksuta – universaalse postiteenuse makse 0,15 € (2,30 kr).

³⁹ [...].

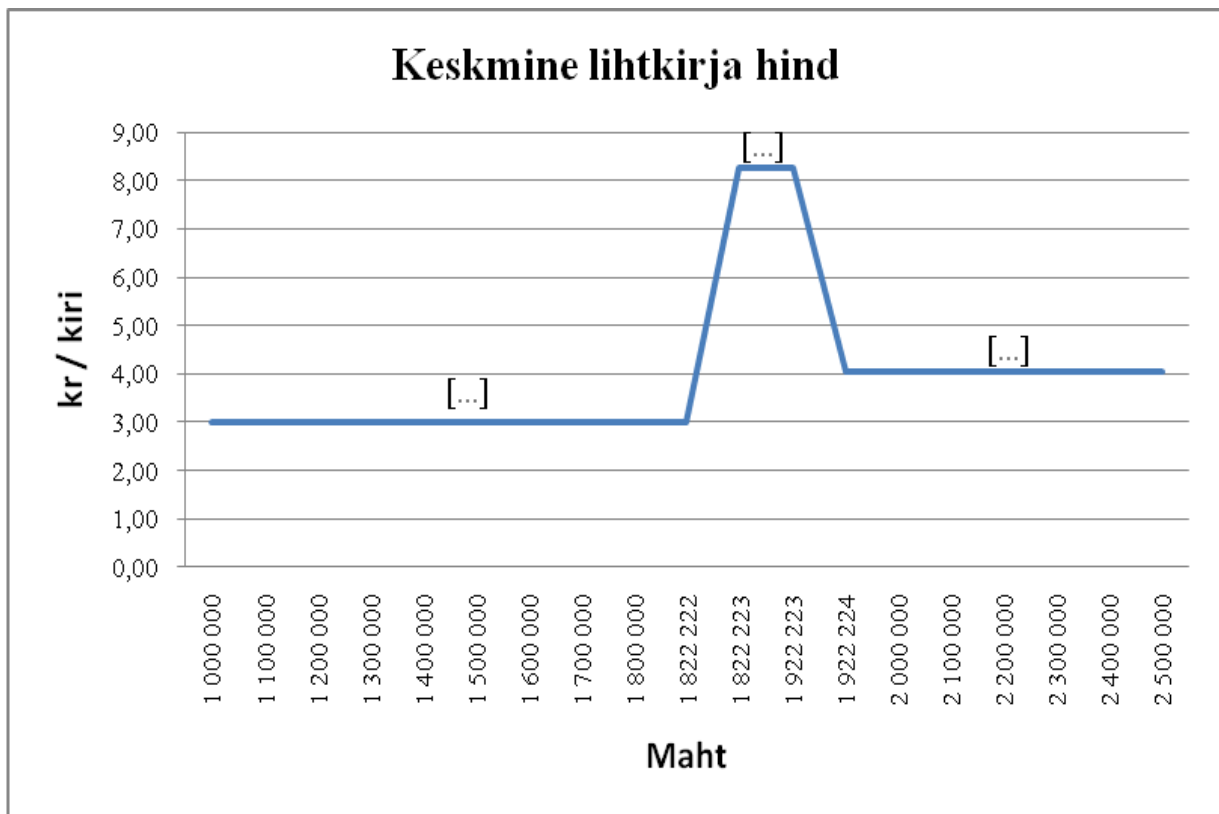
⁴⁰ [...].

⁴¹ [...].

küsimine võrreldes hindadega, mis kehtivad EP-lt sisuliselt samaväärset teenust ostvatele ärikirja klientidele, on vastuolus PostiS § 24 lg-s 2 sätestatuga.

Konkurentsiamet märkis, et kuigi EP väidab, et tükitasu aluseks on ärikirja omahind, ei ole EP selgitanud, kui suur vastav omahind on ning kuidas on EP omahinna leidnud. Ka ei selgu 29.12.2009 kirjast üheselt, kui suur on mõistlik kasum, mille EP on arvestanud ExPo-le pakutud tükihindade sisse. Konkurentsiamet pidas arusaamatuks EP väiteid seoses ExPo eeldatavalt erineva mahujagunemisega võrreldes lõppklientide mahujagunemisega. EP ei ole 29.12.2009 kirjas selgitanud, millisest mahujagunemisest ta ExPo puhul lähtunud on ning mis alusel (kas EP on näiteks küsinud ExPo-lt prognoose tema eeldatava mahujagunemise kohta EP postivõrgus). Samas märkis Konkurentsiamet, et isegi kui ExPo annab EP-le kättetoimetamiseks üle proportsionaalselt rohkem kirju hõredamalt asustatud piirkondadesse, siis sel eesmärgil on ette nähtud kõrgem II tsooni tasu, mistõttu täiendavate erisuste järele puudub Konkurentsiameti hinnangul vajadus.

[...].

Selgituseks ülalesitatud joonisele märkis Konkurentsiamet, et EP poolt 2009.a üheksa kuu jooksul lihtsaadetisena edastatud partiikirjade maht oli [...] tk, mis teeb ühe kuu mahuks keskmiselt [...]. EP ärikirja hinnakirja kohaselt oli tsoonis I enam kui 10 000 ärikirja edastamise hinnaks 0,34 € (5,32 kr) ja tsoonis II 0,35 € (5,50 kr) – lahutades neist hindadest universaalse postiteenus makse (edaspidi: *UPT makse*) 0,15 € (2,30 kr), saame vastavalt 0,19 € (3,02 kr) ja 0,21 € (3,2 kr), mis teeb keskmiseks hinnaks 0,20 € (3,11 kr). Ka EP poolt 2009.a universaalse postiteenus ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise taotlusega Konkurentsiametile esitatud andmete põhjal oli EP poolt 2009.a III ja IV kvartalis

lihtsaadetisena edastatava ärikirja keskmine müügihind [...] krooni.⁴² Eelnevast võis Konkurentsiameti hinnangul järeldada, et EP suudab osutada ärikliendile lihtsaadetisena edastatava ärikirja teenust keskmiselt hinnaga [...] € / tk ([...] krooni / tk) koguste juures keskmiselt [...] tk kuus. EP postivõrku ühes kuus üleantava [...] ExPo lihtkirja teenindamine maksaks ExPo jaoks aga juba [...] € / tk ([...] krooni / tk)⁴³, s.o. [...]. Konkurentsiamet leidis, et EP poolt ExPo-le pakutud hindades, mida ülalesitatud joonis illustreeris, puudub mõistlik loogika. [...].

Konkurentsiamet juhtis ka tükitasude osas EP tähelepanu asjaolule, et vastavalt PostiS § 24 lg-le 2, peab juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule olema kättesaadav võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega teine postiteenuse osutaja seda võimaldab oma ema- ja tütarettvõtjale, klientidele või äripartneritele. Konkurentsiamet leidis, et ExPo-le pakutud tükitasud on kõrgemad ärikirja klientidele kehtivatest hindadest, kusjuures EP ei ole esitanud ühtegi mõistlikku põhjendust, mis selgitaks objektiivselt EP postivõrgule juurdepääsu võimaldamisel ExPo erinevat kohtlemist võrreldes ärikirja klientidega.

Kuivõrd ExPo oli Konkurentsiametile 26.11.2009.a saadetud e-kirjas juhtinud Konkurentsiameti tähelepanu EP ärikirja tingimustele, kus eristatakse saatjat ja vahendajat ning välistatakse ärikirja tingimuste ja hindade kehtivus vahendajale, siis pidas Konkurentsiamet vajalikuks käsitleda ettekirjutuse hoiatuses ka nimetatud küsimust. Konkurentsiamet rõhutas ettekirjutuse hoiatuses, et ExPo soovib antud juhul EP-lt sisuliselt sama teenust, mis on eelsorteeritud ärikirja teenus. ExPo poolt üleantavate kirjade ja EP ärikirjade edastamisel EP poolt tehtavad protsessid on Konkurentsiametile teadaolevalt suures osas (kui mitte täielikult) kattuvad. Kui ExPo-le osutatav teenus on olemuselt sisuliselt sama, mis EP poolt klientidele osutatav ärikirja teenus, siis jäi mõistetamatuks, millega on objektiivselt põhjendatav EP poolt vahetegemine ärikirja klientide ja ExPo vahel. Konkurentsiamet märkis, et EP 29.12.2009 kirjas esitatud põhjendused, mille kohaselt on ExPo antud juhul PostiS § 22 lõikest 1 tulenevalt postiteenuse osutaja, mitte aga PostiS § 3 mõttes postisaadetise saaja või saatja, on puhtformaalsed ega ei selgita, kas ärikliendile ärikirja teenuse osutamisel ning ExPo-le postivõrgule juurdepääsu võimaldamisel esineb ka mingeid kvalitatiiivseid erinevusi, mis objektiivselt õigustaks EP poolt nimetatud isikute erinevat kohtlemist. Lepingupartnerite erinevat kohtlemist ei saa objektiivselt põhjendada üksnes formaalsete erinevustega, vaid tähtsust omab siiski osutatava teenuse tegelik sisu. Seejuures juhtis Konkurentsiamet tähelepanu sellele, et PostiS § 24 lg 2 ei erista vahendajat, vaid sätestab selgelt, et juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule peab olema kättesaadav võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega teine postiteenuse osutaja seda võimaldab oma ema- ja tütarettvõtjale, klientidele või äripartneritele.

Kokkuvõttes leidis Konkurentsiamet, et EP pakub ExPo-le juurdepääsu oma postivõrgule oluliselt erinevatel ja ebasoodsamatel tingimustel võrreldes ärikirja klientidele pakutavate tingimustega, küsides ExPo-lt igakuist püsitasu, mida ärikliendid EP postivõrku kasutades maksta ei pea ning pakkudes ExPo-le tükitasu hindu, mis on kõrgemad ärikirja klientidele kehtivatest hindadest. Konkurentsiamet leidis, et ExPo erinev kohtlemine võrreldes ärikirja klientidega ei ole objektiivselt põhjendatud (sh kuludega), mistõttu on Konkurentsiametil alust heita EP-le ette PostiS § 24 lg-st 2 tuleneva kohustuse rikkumist ExPo-le postivõrgule juurdepääsu pakkumisel. Konkurentsiamet teavitab EP-d sellest, et arvestades ettekirjutuse hoiatuses esitatud Konkurentsiameti seisukohti EP tegevuses postiseaduse nõuete rikkumise esinemise kohta, kaalub Konkurentsiamet EP-le ettekirjutuse tegemist, millega

⁴² [...].

⁴³ [...].

Konkurentsiamet kohustaks EP-d lõpetama PostiS § 24 lg 2 rikkumine ExPo-le postivõrgule juurdepääsu pakkumisel ning võimaldama ExPo-le juurdepääsu EP postivõrgule võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega EP võimaldab seda eelsorteeritud ärikirja klientidele. Lähtudes haldusmenetluse seaduse § 40 lg-st 1, andis Konkurentsiamet EP-le ettekirjutuse hoiatuses tähtaja Konkurentsiametile asja kohta oma arvamuse ja vastuväidete esitamiseks.

6. AS Eesti Post seisukoht ettekirjutuse hoiatuse osas

EP esitas oma seisukoha Konkurentsiameti 08.04.2010.a ettekirjutuse hoiatusele 21.05.2010.a. EP leidis, et omavahel tuleb eristada postiteenuse vahendajaid ja postiteenuse kasutajaid (s.h ärikliente). Vastavalt PostiS § 3 lg 3 on postiteenuse kasutajateks postisaadetise saaja ja saatja. ExPo eelnimetatud mõistetega hõlmatud ei ole, vaid tema näol on tegemist PostiS § 22 lg 1 nimetatud turuosalisega – postiteenuse osutajaga. Suhtes postiteenuse kasutajate (s.h äriklientidega) ja EP-ga on ExPo näol väidetavalt tegemist postiteenuse vahendajaga. Kuna postiseadus ei ole postiteenuse vahendaja (s.o isiku, kes annab kasutaja postisaadetised postiteenuse osutajale üle) mõistet käsitletud, siis on EP määratlenud postiteenuste vahendaja mõiste oma ärikirja tüüptingimustes (vahendajaks on isik, kes pakub/vahendab saatjale EP ärikirja teenust).

EP selgitas, et vahendajale on postisaadetiste edastamise vahendus majandustegevuseks ja kasumi teenimise allikaks, tavakliendile (ka ärikliendile) aga mitte. Vahendajad moodustavad omaette kliendigrupi ning EP teenuste majanduslik väärtus on eelnimetatud kliendigruppide seisukohalt erinev. EP väitel eeldab majandusloogika, et iga teenusepakkuja teeb ise oma äritegevuseks vajalikke investeeringuid ja arendab ise välja teenuse pakkumiseks vajaliku võrgu. Seda on ExPo ka osaliselt teinud (suuremate linnade ja suuremate linnade lähivaldade osas). Tavaklient oma postivõrku ilmselt looma ei hakka, kuna see ei ole tema majandustegevuseks vajalik ega otstarbekas.

EP leidis, et arusaadavalt ei ole ExPo huvitatud vähem kasumlikes piirkondades investeeringute tegemisest, kui ta saab ära kasutada teiste isikute poolt (näiteks EP) tehtud võrguinvesteeringuid. Käesoleval juhul ongi tekkimas olukord, kus ExPo soovib kasumi teenimise eesmärgil EP teenuseid, seejuures on oht, et sisuliselt osaleb ExPo kasumi teenimises üksnes EP. Lähtudes Konkurentsiameti ettekirjutuse hoiatusest, kus Konkurentsiamet leiab olevat ExPo teenuste osakaalu EP võrgukasutusest 2-3%, jääb EP arvates mulje nagu Konkurentsiamet leiaks, et ExPo peaks sisuliselt saama juurdepääsu EP postivõrgule tasuta. Konkurentsiameti loogika kohane juurdepääsutasu ei vasta EP väitel teenuse majanduslikule väärtusele. Sisuliselt tekiks olukord, kus võrgu ülalpidamise kulud jääksid täies mahus EP-le aga kogu kasum ExPo postisaadetiste osas postivõrgu kasutamisest läheks ExPo-le.

EP rõhutas, et tänasel päeval on tekkinud olukord, kus UPT-teenus on riigi tegevuse tõttu sisuliselt kahjumis. UPT-teenuse 9 kuu kahjum oli 2009. a. suurusjärgus 2,5 miljonit eurot (*39 miljonit krooni*). Seega, olemasolevate väikeste mahtude ja kõrgete postivõrgu püsikulude juures ei ole postivõrgukulud kaetud ja postivõrku hoitakse üleval vaid suhteliselt väikese mahu teenindamiseks. Selleks, et EP saaks jätkusuutlikult tegutseda, tuleb nimetatud kahjum katta muude teenuste arvelt.

EP leidis, et Konkurentsiamet on ettekirjutuse hoiatuses seega lähtunud olulisel määral eeldustest, mis eelnimetatud reaalsusega kokku ei lähe ja on tekitanud potentsiaalse ohu EP postivõrgu säilimisele ja postiteenuste osutamise jätkusuutlikkusele.

EP tõi välja, et postiseadus mõistab postivõrguna seadmete ja vahendite süsteemi, mida postiteenuse osutaja kasutab postisaadetise edastamiseks. PostiS § 7 ja § 24 lg 3 hindamisel omavahelises koosmõjus on EP väitel ilmne, et seadus peab postivõrguna silmas just seadmeid ja vahendeid, mitte aga näiteks kirjakandjaid vms. PostiS § 24 lg 4 alusel piirdub postivõrgu kasutamise võimaldamine nende postivõrgu osadega, mis on vajalikud postiteenuse osutamiseks. Selleks, et vältida nn „free rider“ probleemi (s.o teise isiku postivõrgu ja investeringute ära kasutamine oma kasumi ebamõistlikuks suurendamiseks), tuleb EP väitel postiteenuse osutamise vajalikkuse hindamisel lähtuda juurdepääsu taotleja sisulisest majandustegevusest. ExPo, kellel EP-le teadaolevalt on olemas oma postivõrk suuremates linnades ja lähivaldades, ei vaja juurdepääsu EP teenustele rohkem, kui üksnes maapiirkondades. Lähtudes eeltoodust ei saa ExPo-le osutatavate teenuste hinnastamisel lähtuda samadest põhimõtetest, mis tavaklientide puhul (kes kasutavad EP teenuseid üle riigi). EP väitel on ilmselge, et EP üksnes maapiirkondade postivõrgu kaudu teenuste osutamine ja hinnastamine toimub oluliselt erinevatel alustel, kui kogu võrgu vaatlemisel ühtse tervikuna. Lähtudes eeltoodust ei ole võimalik ühtsete hinnakirjade rakendamine äriklientidele ja vahendajatele.

EP selgitas, et ta ei nõua, et ExPo maksaks täies ulatuses kinni EP riskid, mis on seotud sellega, et teised kliendid ei käitu ootuspäraselt. EP hinnatingimuste kohaselt jäävad ExPo kanda ainult tema mahtudega seonduvad riskid. ExPo-t kui postiteenuse osutajat, kes tegutseb postiteenuste turul teenusepakkujana, teenib selle pealt kasumit ja jagab teatud osas ühist postivõrku EP-ga, ei saa EP väitel võrdsustada EP teiste klientidega, kuna ExPo ei ole EP teenuste lõpptarbijaja ja tal peaks olema EP-ga samaväärne ärihuvi postivõrgu ja selle ülalpidamisega kaasnevate riskide maandamise osas. Kui teenuste lõpptarbijaid ja postivõrgule juurdepääsu teenuse kasutajaid (nt ExPo) käsitleda samaväärsetena, tekib olukord, et EP (kes on ühtlasi UPT teenuse osutaja) kanda jääb kogu tururisk ja teised teenuseosutajad (nagu ExPo) saavad tegutseda riskivabalt ja kasutada selleks ära EP võrguinvesteeringuid. Käesoleval ajahetkel kehtiv UPT ebamõistlikult koormavate kulude kompenseerimise süsteem ei ole EP hinnangul sedavõrd tõhus, et UPT osutajalt saaks nõuda kogu tururiski enda kanda võtmist.

EP selgitas samuti, et tal on olemas ülevaade oma keskmiste ja suuremate klientide tegevusest ja mahuproгноosidest. Tegemist on küll prognoosidega ja kindlus nende realiseerumise osas puudub, kuid EP oma pika tegutsemisaja jooksul oskab reaalselt juba hinnata oma klientide väljakujunenud tegevust kuude/päevade lõikes ning see info kõik kokku annabki teadmise mahutrendide ja -struktuuri kohta. EP võtab oma eelarve koostamisel vastavad prognoosid ka aluseks. Prognooside tegemisel küsib EP esmalt kliendilt järgmise perioodi mahuprognose. Seejärel fikseeritakse teenuste üldised suunad, mille põhjal on omakorda võimalik panna paika tulevase perioodi tulud, et otsustada kulutuste suurus antud mahtude teenindamiseks. Seega mahuprognoseid determineerivad ka postivõrgu suuruse/tiheduse. EP ei näe mingit võimalust alahinnata prognoositavate mahtude tähtsust eelkirjeldatud protsessis. Kui ettevõtja tulude baas on tunduvalt väiksem kui see oli eelmisel perioodil, siis toob see paratamatult kohe kaasa kulude vähendamise vajaduse uuel perioodil, s.h postivõrgu osas.

EP leidis, et Konkurentsiamet on ebaõigesti teinud eelduse, et prognoositav ExPo maht jaguneb ühtlaselt kogu kalendrikuu peale ja ka ühtlaselt üle kogu Eesti. EP väitel on

nimetatud eeldused meelevaldsed ega vasta tõenäoliselt tegelikkusele. Lõpptarbija mahtude jagunemist kuu lõikes suudab EP prognoosida Konkurentsiameti loogikat järgides, kuivõrd lõpptarbija käitumismuster on üldjoontes teada. ExPo puhul väidetavalt sellisest eeldusest lähtuda ei saa, kuivõrd ExPo äriiline käitumine ei ole samaväärne tavatarbijaga. ExPo kui postisaadetiste konsolideerija puhul on reaalne võimalus, et ExPo annab kogu konkreetseks kalendrikuuks prognoositava kirjade koguse EP-le üle ühel ja samal päeval. [...]. EP peab selliseks mahuks aga omama valmisolekut, mis paratamatult kajastub ka teenuse hinnas. EP rõhutas, et ExPo ei ole vaatamata EP korduvatele küsimistele mitte mingisuguseid mahuprognose EP-le esitanud. Eelnimetatu on väidetavalt ka põhjuseks, miks EP oli sunnitud lähtuma oma hinnangulistest prognoosidest ja arvestama võimalusega, et ExPo poolne teenuse ostmise ei jagune ühtlaselt kalendrikuu peale laiali, vaid võib toimuda üksikute suurte partiidena.

[...].

EP selgitas, et postisaadetise saatja kui lõpptarbija eeldusliku käitumise kohta on EP-l võimalik laias laastus mahtusid ja mahujagunemist piirkonniti prognoosida. Vahendajate puhul, kes oma ärimudeli, eeldatavate mahtude ega mahtude jagunemise kohta mingit informatsiooni andnud ei ole, ei ole EP-l võimalik vastavaid asjaolusid kindlaks teha. Ärioliselt oleks mõeldamatu vastavate prognooside puudumise riski enda kanda võtmine ja lootus, et äkki ei realiseeru kõige halvem võimalik stsenaarium. Juhul, kui ExPo on soovinud astuda EP-ga heausketesse läbirääkimistesse lepingu sõlmimise tingimuste üle, on tal kohustus anda EP-le lepingutingimuste kujundamiseks vajalikku informatsiooni, et leping arvestaks mõlema poole ärihuvidega ega oleks kummalegi ebamõistlikult koormav. Antud juhul ExPo vajalikku informatsiooni ei edastanud, mistõttu oli EP sunnitud lähtuma eeldustest, mis kõik tema äririskid ära maandaksid. EP märkis, et kui tegu on EP kirjateenuse lõpptarbijaga (ehk tavatarbijaga, kes tegutseb teatud juhusel põhineva käitumismustri alusel), siis on EP-l võimalik kliendile pakkuda teatud üldistele raamidele vastavat teenust. Arvestades suurema mahuga tarbija keskmist käitumist (mida EP suudab teatud täpsusega ennustada tulenevalt oma pikaajalisest teenuse osutamise kogemusest lõpptarbijatele), saab EP eeldada, et tellitav kandekogus jaguneb nii tiheasustusega (s.o linnades) kui hajaasustusega (s.o maapiirkondades) piirkondade vahel teatud osakaalu alusel. Linnapiirkonnas postiteenuse osutamine on arusaadavatel põhjustel kuluefektiivsem ja majanduslikult tulutoovam, seega on seal teenitud tulude arvel võimalik katta ära ka maapiirkonna mõningane kahjum, kui see peaks vajalikuks osutama. Kui juurdepääsu postivõrgule taotleb aga teine postiteenuse osutaja, kes omab ise kandevõrku linnapiirkondades, siis võib (vastupidise teabe puudumisel) eeldada, et vastava ettevõtja majanduslik huvi on üksnes tulude mõttes kallimas piirkonnas ning kulude mõttes odavamas piirkonnas tegutsemine. Seega ei ole EP-l võimalik pakkuda teisele teenuse osutajale samasugust hinda kui lõpptarbijale, kuna puudub teadmine ExPo tegelikust turukäitumisest (s.h millises konkreetse mahus koormatakse EP võrku ja milline on mahtude jagunemine piirkondade lõikes). Antud riski ei ole võimalik maandada muul viisil, kui tavakliendist erineva hinnakirja kaudu, mis eelkirjeldatud eripärasid arvestab.

Asjaolu, et ExPo on öelnud, et soovib juurdepääsu kogu EP postivõrgule Eesti Vabariigis, ei tähenda ilmingimata seda, et arvestusse peaks kaasama kõik tänased EP juurdepääsupunktid, kõik kirjakandjad, kõik töötlejad. Samuti ei saa teha järeldust, et kogu EP poolt prognoositava ExPo mahu peaks jagama ühtlaselt üle kogu Eesti Vabariigi. EP peab eelnimetatud Konkurentsiameti lähenemist selgelt ebarealistlikuks. ExPo omab suuremates linnades oma kandevõrku, mistõttu tal puudub majanduslik põhjus kasutada nendes piirkondades teise teenuseosutaja võrku, jättes oma võrgu selles osas alakoormatuks. See ei ole majanduslikult

põhjendatud ega otstarbekas käitumine. EP ei näe ühtegi ratsionaalset põhjust eeldada, et ExPo hakkaks käituma majanduslikult ebaotstarbekal viisil või täielikult majandusloogika reeglite vastaselt. On ilmne, et ExPo reaalne huvi saab seisneda üksnes teise postiettevõtja postivõrgu kasutamises piirkondades, kus ExPo täna ise ei tegutse. Sellisteks piirkondadeks on väiksemad linnad ja maapiirkonnad. Seetõttu on Konkurentsiameti hinnangud, mis on antud kogustele, mis lisanduksid ühele kirjakandjale, töötlejale, klienditeenindajale vms seoses ExPo mahtude lisandumisega, ebarealistlikud.

Erinevus hindades tekibki EP väitel sellest, et teadmata ExPo käitumist, peab EP olema valmis ExPo kogu mahtu teenindama ühel ja samal päeval ja halvimal juhul ka ühes piirkonnas. Selletõttu peab EP omama reserve vastavate mahtude erakorraliseks teenindamiseks. Reservmaht teenuse omahinnas on aga arusaadavatel põhjustel suurem.

EP selgitas, et vajalik tööjõud ExPo oletatava mahu teenindamiseks on arvatud reaalse kehtivate normide alusel. Antud põhimõtte järgi leitakse EP-s ka muude ametikohtade töökoormus. Näiteks [...]:

[...].

EP väitel tegi ta (vastupidise teabe puudumisel) eelduse, et kogu tema poolt prognoositud ExPo maht võib saabuda EP postivõrku ühel ja samal päeval ja ühes piirkonnas.

[...].

Lähtudes eespool esitatud põhjendustest leidis EP, et ta ei ole teinud ExPo-le seadusevastaseid takistusi ega keeldunud põhjendamatult postivõrgule juurdepääsust. ExPo-lt saadud informatsiooni pinnalt ei olnud EP-l võimalik ExPo-le soodsamaid hindasid pakkuda ilma seadmata ohtu oma majanduslikku jätkusuutlikkust. Juhul, kui EP sõlmiks ExPo-ga ära lepingu teadmata lepingu alusel tekkivaid mahtusid ja mahtude jagunemist, võib EP väitel tekkida olukord, kus EP-l on võimalik lepingu muutmine üksnes pika ja kuluka kohtumenetluse kaudu, mille lõpptulemust ei ole pealegi ette võimalik prognoosida. EP ei pea selliste äriliste riskide võtmist põhjendatuks ning näeb siin juhatuse liikme hoolsuskohustuse rikkumise ohtu.

EP palus PostiS § 44 lg 1 aluse puudumise tõttu käesolev järelevalvemenetlus lõpetada ilma EP-le ettekirjutust tegemata, olles seisukohal, et EP tegevus on kooskõlas postiseadusega.

7. Teabe nõue AS-le Express Post

14.06.2010.a saatis Konkurentsiamet teabe nõude ExPo-le eesmärgiga kontrollida EP 21.05.2010.a seisukohas esitatud väiteid selle kohta, et ExPo ei ole vaatamata EP korduvatele järelepärimistele esitanud teavet EP postivõrku üleantavate mahtude ja nende piirkondliku jagunemise osas, samuti selle kohta, kuivõrd tõenäoliseks ExPo peab, et EP poolt prognoositud ExPo kirjade maht ([...] kirja) võib saabuda EP postivõrku ühel ja samal päeval. Täiendavalt palus Konkurentsiamet ExPo-l selgitada, kas tal on plaanis kasutada EP postivõrku üle kogu Eesti või üksnes nendes piirkondades, kus ExPo ise kandevõrku ei oma.

ExPo teatas 23.07.2010.a Konkurentsiametile esitatud vastuses, et tal puuduvad dokumendid, kus EP oleks ExPo-lt küsinud teavet ExPo mahtude jagunemise kohta piirkondade lõikes või

ExPo mahtude jagunemise kohta kalendrikuu peale. Samas selgitas ExPo, et esmased päringud ExPo poolt EP postivõrku üleantavate kirjade kohta toimusid suuliste läbirääkimiste käigus kahepoolsel kohtumisel 11.11.2009.a., kus ExPo selgitas, et tal ei ole võimalik prognoosida tulevikus üleantavate kirjade mahtu, piirkondlikku ja kuupäevalist jagunevust. ExPo märkis, et ei ole võimalik sõlmida klientidega kokkuleppeid ja täpsustada prognoose, kui puuduvad võrgukasutustingimuste kokkulepped EP-ga. Majanduslik olukord riigis mõjutab klientide poolt saadetavate lihtkirjade mahte, mis muutuvad kuudega liikudes järjest enam elektoonilistesse kanalitesse.

ExPo selgitas, et ta ei näe, et EP postivõrgu kaudu ühes kalendrikuus edastatav kirjade maht antaks EP postivõrku üle ühel ja samal päeval. ExPo pidas võimalikuks, et kalendrikuu esimesel kümnel kuupäeval on üleantavate kirjade arv oluliselt suurem, kui kalendrikuu ülejäänud päevadel, kuid ebatäpsete tingimuste korral ei ole võimalik mahuprognose täpsemalt esitada. ExPo leidis, et juhul, kui ExPo edastab EP kande võrku ühel ja samal päeval suurema koguse kirju, siis toimub kirjade üle andmine postivõrgu kasutamise lepingus fikseeritud EP tingimustele vastavalt.

EP postivõrgu kasutamise ulatuse osas märkis ExPo, et ta on tundnud huvi kasutada EP postivõrku kogu Eesti Vabariigis, seda juhuks kui ExPo enda kande võrgus peaks esinema probleeme kande teostamisel või juhul, kui teenuse osutamine ExPo enda kande võrgus oleks lihtkirjade väikese mahu tõttu majanduslikult ebaefektiivne. Üldjuhul (v.a eeltoodud tingimuste korral) on ExPo-l plaanis kasutada EP postivõrku üksnes nendes piirkondades, kus ExPo ise püsivat, igapäevast kande jaotusvõrku ei oma.

8. AS Eesti Post poolt äripartnerile ja tütarettevõtjale osutatud ärikirjateenuse mahud ja hinnad

8.1. Itella Information AS

Itella Information AS (edaspidi: *Itella*) ei ole formaalselt postiteenuse osutaja ega ka postisaadetiste saatja, vaid ettevõtja, kes võtab klientidelt kirjad elektroonilises vormis vastu, prindib ja ümbrikustab kirjad ning annab need postiteenuse osutajale (sh EP-le) üle postitamiseks. Sisuliselt on Itella vaadeldav EP äripartnerina, kes ostab EP-lt ühte osa (kirjade postitus) lõppkliendile osutatavast tervikteenusest.

Itella esitas 14.06.2010.a Konkurentsiametile teabe tema poolt 2010.a I kvartalis EP-lt ostetud postiteenuste mahtude ja hindade kohta. Vastavatest andmetest nähtub, et Itella on andnud EP-le siseriiklikult postitamiseks üle:

2010.a jaanuaris:

- [...];
- [...];
- [...].

2010.a veebruaris:

- [...];
- [...];
- [...].

ning 2010.a märtsis:

- [...];
- [...];
- [...].

Ühtekokku andis Itella 2010.a I kvartalis EP-le siseriiklikult postitamiseks üle kirju järgmistes kogustes: jaanuaris – [...] kirja (neist II tsoonis - [...] kirja), veebruaris – [...] kirja (neist II tsoonis - [...] kirja) ning märtsis – [...] kirja (neist II tsoonis - [...] kirja). Nimetatud kogused sisaldavad nii eelsorteeritud kirju, masinsorteeritavaid kirju, standardkirju, maksikirju kui ka tähitud kirju.

Itella poolt esitatud teabest nähtub, et EP edastas 2010.a I kvartalis oma postivõrgu kaudu Itella poolt üle antud eelsorteeritud kirju I tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri) ja II tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri), standardkirju I tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri) ja II tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri) ning tähitud kirju (kuni 250 gr) I tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri) ja II tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri).

Itella esitas Konkurentsiametile ka koopia Itella ja EP vahel 2009.a lõpus sõlmitud koostöölepingust, milles on fikseeritud poolte vahelised koostööpõhimõtted kirisaadetiste edastamise teenuste pakkumisel.

8.2. AS Eesti Elektronpost

Äriregistrist nähtuvalt kuulub EP-le 51%-ne osalus AS-s Eesti Elektronpost (edaspidi: *Elektronpost*).⁴⁴ Elektronposti tegevusvaldkonnaks on elektroonilise teabe füüsiliseks, paber kandjal dokumendiks muutmise ja postitamine. Klient edastab andmebaasi kokkulepitud kujul, kas andmekandjal või interneti kaudu Elektronpostile, kus dokumendid välja trükitakse, ümbrikustatakse ja postitatakse.⁴⁵

Elektronpost esitas 19.07.2010.a Konkurentsiametile andmed tema poolt 2010.a I kvartalis EP-lt ostetud postiteenuste mahtude ja hindade kohta (EP poolt Elektronpostile vastava perioodi eest esitatud arvete näol). Vastavatest andmetest nähtub, et Elektronpost on andnud EP-le siseriiklikult postitamiseks üle:

2010.a jaanuaris:

- [...],
- [...];
- [...].

2010.a veebruaris:

- [...];
- [...];
- [...].

ning 2010.a märtsis:

- [...];
- [...];
- [...].

⁴⁴ Äriregistri teabesüsteemi väljatrükk, 03.02.2011.a.

⁴⁵ Kättesaadav: <http://www.elpost.ee/>, külastatud 03.03.2011.a.

Ühtekokku andis Elektronpost 2010.a I kvartalis EP-le siseriiklikult postitamiseks üle kirju järgmistes kogustes: jaanuaris – [...] kirja (neist II tsoonis - [...] kirja), veebruaris – [...] kirja (neist II tsoonis – [...] kirja) ning märtsis – [...] kirja (neist II tsoonis – [...] kirja). Nimetatud kogused sisaldavad nii eelsorteeritud kirju, masinsorteeritavaid kirju, standardkirju, maksikirju kui ka tähitud kirju.

Elektronposti poolt esitatud teabest nähtub, et EP edastas 2010.a I kvartalis oma postivõrgu kaudu Elektronposti poolt üle antud eel-või masinsorteeritud kirju I tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri) ja II tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri), standardkirju I tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri) ja II tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri) ning tähitud kirju (kuni 250 gr) I tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri) ning II tsoonis hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri).

9. Õiguslik hinnang

9.1. Asjakohane õigus

Postiseaduse 3. peatükk „Postiteenusele ja postiteenuse osutajale esitatavad nõuded“ reguleerib muuhulgas teise postiteenuse osutaja postivõrgu kasutamist (PostiS § 24).

Vastavalt PostiS § 24 lõikele 1 on teise postiteenuse osutaja postivõrgu kasutamine postiteenuse osutamise eesmärgil lubatud üksnes vastava kirjaliku lepingu olemasolu korral (edaspidi *postivõrgu kasutamise leping*). Postivõrgu kasutamise tingimused ja tasud peavad olema kõigile tasuta kättesaadavad postiteenuse osutaja veebilehel ja kõigis tema postkontorites.

Postiteenuse osutaja võib taotleda juurdepääsu muu hulgas järgmistele postivõrgu osadele või vahenditele: 1) postiindeksite süsteem; 2) nimekastid; 3) saatetiste ümbersuunamise teenus; 4) saatjale tagastamise teenus; 5) jaotusvõrk (PostiS 24 lg 3).

PostiS § 24 lg 2 kohaselt peab juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule olema kättesaadav võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega teine postiteenuse osutaja seda võimaldab oma ema- ja tütarettevõtjale, klientidele või äripartneritele.

PostiS § 24 lg 7 kehtestab nõude, et teise postiteenuse osutaja postivõrgu kasutamise tasu peab olema kulupõhine ja võib sisaldada mõistlikku kasumit.

PostiS § 24 lg 10 kohaselt lahendab postivõrgule juurdepääsuga seotud vaidlused Konkurentsiamet, juhindudes postiseadusest ja konkurentsiseadusest.

Käesoleva haldusmenetluse ajendanud pöördumises leidis ExPo, et EP viivitab temaga postivõrgule juurdepääsu lepingu sõlmimisega, kuna ta ei ole saanud EP-lt võrgukasutuslepingut ega hindasid. Haldusmenetluse käigus selgus, et EP ja ExPo vahel olid läbi räägitud olulisemad juurdepääsu tingimused, kuid EP ei olnud esitanud ExPo-le postivõrgule juurdepääsu hindu. Haldusmenetluse vältel on EP esitanud ExPo-le kaks hinnapakumist postivõrgule juurdepääsuks: 30.10.2009.a esitas EP hinnapakumise liht- ja tähtkirjade edastamiseks ning 23.12.2009.a esitas EP hinnapakumise üksnes lihtkirjade edastamiseks. Käesoleva haldusmenetluse raames keskendus Konkurentsiamet EP poolt

ExPo-le pakutud postivõrgule juurdepääsu hindade analüüsimisele, tuvastamaks, kas EP poolt pakutud hinnad on kooskõlas postiseaduses postivõrgule juurdepääsu tingimustele kehtestatud nõuetega.

9.2. AS-i Express Post poolt soovitud postivõrgule juurdepääsu ning AS-i Eesti Post ärikirja teenuse võrdlus

Vastavalt EP ja ExPo vahel läbiräägitud EP postivõrgule juurdepääsu tingimustele annaks ExPo EP-le edastamiseks üle kirisaadetisi, mille maksimaalne kaal on 250 grammi ja maksimaalsed mõõtmed 229x324 mm. ExPo poolt EP-le üleantav saadetis peaks kandma märget teise postiteenuse osutaja nime ja saadetise vastuvõtmise kuupäeva kohta, mille all on mõeldud ExPo poolt saadetise vastuvõtmise kuupäeva. Seega korraldaks ExPo ise postisaadetiste kogumise saatjatelt, samuti teostaks ExPo enne kirjade EP-le üleandmist nende eelsorteerimise. Eelnev tähendab, et ExPo on sisuliselt taotlenud juurdepääsu EP üle-eestilise postivõrgu ühele osale, jaotusvõrgule. Vastavalt PostiS § 7 lõikele 3 on jaotusvõrk seadmete ja vahendite süsteem, mida postiteenuse osutaja kasutab postisaadetise saajale kättetoimetamiseks.

Läbirääkimiste memo ja lepinguprojekt näevad ExPo-le ette võimaluse edastada EP postivõrgu kaudu saadetisi nii liht- kui tähtkirjana. Kirjad annaks ExPo EP-le üle kokkulepitud postkontorites / kandekeskustes saatelehe alusel ning EP edastaks kirjad saajale tingimusel D+1 (lihtkirjad) või D+2 (tähtkirjad), kus D = EP-le üleandmise päev. ExPo poolt üleantavad lihtkirjad toimetatakse EP saaja postkasti ning tähtkirjad väljastaks EP saajale allkirja vastu.

Konkurentsiamet on seisukohal, et ExPo poolt EP-le üleantavate kirjade edastamine EP postivõrgus ei nõuaks EP-lt täiendavate toimingute teostamist võrreldes nendega, mida EP peab tegema lepinguliste äriklientide siseriiklike standardkirjade (nii liht- kui tähtkirjade) edastamiseks oma postivõrgus ärikirja teenuse raames. ExPo annaks EP-le üle kaalult ja suuruselt ärikirja teenuse siseriikliku standardkirjaga võrdväärseid kirju, mida EP sarnastel tingimustel saajatele kätte toimetab. Seejuures vastas lihtkirjade osas kuni 2011.a alguseni EP Tüüptingimustes kirjeldatud eelsorteeritud ärikirja teenus oma sisult kõige täpsemalt sellele, mida ExPo soovis postivõrgule juurdepääsu raames EP-lt saada – s.o. EP nõuete kohaselt eelsorteeritud kirjade saajatele kättetoimetamine. Alates 01.02.2011.a kehtivad EP Uued tüüptingimused enam eelsorteeritud ärikirja eraldi ärikirja teenuse liigina ette ei näe. Küll aga pakub EP ärikirja teenuse raames jätkuvalt riigisisese standardkirja lihtsaadetisena edastamise teenust ja riigisisese standardkirja tähtsaadetisena edastamise teenust, mis vastavad sisult ExPo poolt postivõrgule juurdepääsu raames EP-lt soovitavale teenusele, vaid selle erinevusega, et ExPo võib enne kirjade EP-le üleandmist ise ära teostada kirjade sorteerimise, mida ei pea tingimata tegema riigisisese standardkirja liht- või tähtsaadetisena edastamise teenust ostev äriklient.

Eelnevast järeldub, et EP poolt ExPo-lt saadavate kirjade saajatele kättetoimetamiseks ei pea EP tegema sisuliselt täiendavaid toiminguid võrrelduna olukorraga, kus EP toimetab oma postivõrgu kaudu saajale siseriiklikult liht- või tähtsaadetisena kätte ärikirja teenuse raames üleantud standardkirju. EP ei ole käesoleva haldusmenetluse käigus ka ise välja toonud mingeid selliseid asjaolusid, mis lubaksid järeldada, et ExPo kirjade edastamine EP postivõrgus nõuaks EP-lt teatavaid täiendavaid toiminguid võrrelduna nendega, mida EP teeb ärikirja klientide standardkirjade edastamiseks ärikirja teenuse raames. Juhul, kui ExPo annab

EP-le üle juba eelsorteeritud kirjad, siis on ExPo kirjade edastamine EP jaoks, vastupidi, vähem töömahukas võrrelduna ärikirja teenuse raames äriklientide standardkirjade siseriikliku edastamisega. Seega, võib EP poolt ExPo kirjade edastamine EP postivõrgus erineda ärikirja teenuse raames standardkirjade edastamisest sisuliselt vaid selle poolest, et ExPo kirjade osas jäävad EP-l ära teatud tööprotsessid, tulenevalt sellest, kui ExPo annab EP-le üle juba eelsorteeritud kirjad.

Konkurentsiametile teadaolevalt osutab EP ärikirja teenuse raames standardkirja siseriiklikult edastamise teenust (sh osutab varasemalt eelsorteeritud ärikirja teenust) ka oma äripartnerile Itellale ning tütarettevõtjale Elektronpostile. Konkurentsiamet leiab, et Itella ja Elektronposti poolt viidatud teenuse raames EP postivõrku üleantud kirjade kogused ning EP poolt nimetatud ettevõtjatele ärikirja teenuse raames pakutud hinnad on käesolevas asjas samuti asjakohased EP poolt ExPo-le pakutud postivõrgule juurdepääsu hindade põhjendatusele hinnangu andmisel. Seda eriti arvestades, et vastavalt PostiS § 24 lg-le 2 peab juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule olema kättesaadav ka samadel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega teine postiteenuse osutaja seda võimaldab oma tütarettevõtjale või äripartneritele. Asjaolu, et Itella või Elektronposti ärimudel kui selline erineb ExPo ärimudelist, ei oma siinkohal tähtsust, kuna konkreetne teenuse lõik, mida kõik eelnimetatud ettevõtjad EP-lt saada soovivad, on sisult sama, s.o. EP-le üleantud standard- (või eelsorteeritud) kirja edastamine saajale EP postivõrgu kaudu.

Eeltoodu põhjal leiab Konkurentsiamet, et käesoleva asja raames on PostiS § 24 lg-st 2 tulenevalt põhjendatud võrrelda EP poolt ExPo-le pakutud postivõrgule juurdepääsu hinnatingimusi nendega, mida EP pakub siseriiklikult edastatava standardkirja osas oma ärikirja teenuse klientidele ning samuti nendega, mida EP on pakkunud siseriiklikult edastatava standard- (ja eelsorteeritud) kirja osas oma äripartnerile Itellale ja tütarettevõtjale Elektronpostile. Vastava võrdluse teostamisel tuleb muuhulgas arvestada postiseadusega postiteenuse osutajale pandud universaalse postiteenuse makse tasumise kohustusega, mida on kirjeldatud käesoleva haldusakti järgnevas punktis 9.3.

9.3. Postiseaduses sätestatud universaalse postiteenuse makse tasumise kohustus

PostiS § 41¹ lg 1 kohaselt võib UPT teenuse osutaja (kelleks Eestis on kuni 2014. aastani EP) Konkurentsiametile esitada taotluse universaalse postiteenuse osutamise kohustuse täitmise seotud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks. Vastavalt PostiS § 41² lg-le 1, hüvitatakse nimetatud kulud universaalse postiteenuse makse kohustusega (edaspidi *rahastamiskohustus*) postiteenuse osutaja tasutavast universaalse postiteenuse maksest (edaspidi: *UPT makse*). UPT makse on rahastamiskohustusega postiteenuse osutaja tasutav makse PostiS §-s 41¹ nimetatud kulude hüvitamiseks (PostiS § 41² lg 2). Vastavalt PostiS § 41³ lg-le 1 on rahastamiskohustus postiteenuse osutajal, kes on PostiS § 10 lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud postiteenuste osutamiseks saanud tegevusloa.

UPT makse suurus on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 05.03.2009 määrusega nr 46 „Universaalse postiteenuse makse määra kehtestamine“ järgmiselt: 1) lihtsaadetisena edastatav kirisaadetis – 0,15 € (2,30 kr); 2) tähtsaadetisena edastatav kirisaadetis 1,21 € (18,90 kr) ning 3) väärtisaadetisena edastatav kirisaadetis 1,21 € (18,90 kr).

UPT makse tasutakse hiljemalt aruandekvartalile järgneva kuu 25. kuupäeval (PostiS § 41⁴ lg 1) ning see laekub riigieelarvesse (PostiS § 41⁴ lg 7).

Kui saatjale⁴⁶ osutab postiteenust saadetise edastamise protsessi koguulatuses (st. kogumisest kuni saajale kättetoimetamiseni) üks postiteenuse osutaja, siis lasub rahastamiskohustus vastavalt PostiS § 41³ lg-le 1 nimetatud postiteenuse osutajal.

Juhul, kui postiteenuse osutaja kasutab saadetise edastamiseks teatud osas teist postiteenuse osutajat (nii nagu seda soovib ExPo EP postivõrgule juurdepääsu raames), siis ei tähenda see siiski, et mõlemad edastamise protsessis osalevad postiteenuse osutajad peaksid tasuma ühelt ja samalt kirjalt riigile UPT makset. Vastasel juhul tekiks rahastamiskohustus kahekordselt, mis ei ole ilmselgelt olnud seadusandja mõte. PostiS § 23 lg 1 sätestab, et postiteenuse osutaja ei pea täitma postiteenuse osutamiseks sõlmitud lepingust tulenevaid kohustusi isiklikult, samas näeb PostiS § 23 lg 2 ette, et kõnealusel paragrahvi lõikes 1 sätestatu ei vabasta siiski saatjalt postisaadetise edastamiseks vastuvõtnud postiteenuse osutajat kohustusest tagada postiseaduses, selle alusel kehtestatud õigusaktides, postiteenuse osutamise lepingus ning tegevusloas sätestatud nõuete täitmine. Vastava regulatsiooni mõte on, et saatja ees saab olla vastutavaks ainult üks postiteenuse osutaja – isik, kes sõlmib saatjaga postisaadetiste edastamiseks suulise või kirjaliku lepingu ning kes võtab kohustuse toimetada postisaadetis saajani. Eeltoodust järeldub, et kirjeldatud olukorras lasub ka UPT makse tasumise kohustus just sellel postiteenuse osutajal, kes on kirisaadetise saatjalt vastu võtnud ning seeläbi võtnud saatja ees kohustuse saadetis saajale kätte toimetada. Seega, kui ExPo kogub postiteenuse osutajana oma klientidelt kirisaadetised kokku ning annab need või osa neist saajale kättetoimetamiseks üle EP jaotusvõrku, siis on kliendile postiteenuse osutajaks siiski ExPo, kellel lasub ühtlasi UPT makse tasumise kohustus. Kõigil neil juhtudel, kui kirja annab EP-le kui postiteenuse osutajale üle saatja otse või läbi ettevõtja, kes postiteenuse osutamise tegevusluba ei oma (nagu nt Itella ja Elektronpost), lasuvad postiteenuse osutaja kohustused (sh PostiS § 41¹ – 41⁴ sätestatud rahastamiskohustus) EP-l.

UPT makse on kehtestatud kirisaadetise põhiselt ning kujutab rahastamiskohustusega postiteenuse osutaja jaoks täiendavat kuluallikat iga saatjalt vastuvõetud kirisaadetise pealt, mille osas vastav postiteenuse osutaja on võtnud endale kohustuse see liht-, täht- ja väärtisaadetisena saajale edastada. Eeltoodust tulenevalt on loogiline ning postiseaduse mõttega kooskõlas, et UPT makse on postiteenuse osutajal arvestatud kliendile pakutava kirisaadetise liht-, täht- või väärtisaadetisena edastamise teenuse hinna sisse, kui nimetatud teenuste osutamise otseselt seotud kulu. On raske näha ärilist põhjust, miks peaks EP olema tavaolukorras huvitatud teenuse müügist alla omahinna. Lülitamata UPT makset teenuste hinna sisse, millelt seda maksta tuleb, teeniks iga vastava teenuse raames edastatav kiri postiteenuse osutajale kahjumit 0,15 € (2,30 kr) lihtkirja puhul ning 1,21 € (18,90 kr) täht- ja väärtkirja puhul. UPT makse kulu EP-l iseenesest eksisteerib ning Konkurentsiamet ei näe mingit mõistlikku põhjust sellega mitte arvestada, sõltumata sellest, kas EP konkreetne teenustasu katab kõiki kulusid või mitte.

Isegi kui EP on mingil põhjusel otsustanud müüa teenust alla omahinna, ei õigusta see üksnes osadelt klientidelt kõrgema, väidetavalt kulupõhise hinna küsimist. PostiS § 24 lg 2 kohaselt peab juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule olema kättesaadav võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega teine postiteenuse osutaja seda võimaldab oma ema- ja tütarettevõtjale, klientidele või äripartneritele. Seega, EP on kohustatud kohtlema ExPo-t võrdselt loetletud ettevõtjatega, mistõttu kui ta on otsustanud edastada kirjasid alla omahinna, siis peab ta edastama samadel tingimustel ka ExPo kirju. Juhul, kui EP seda ei teeks, kahjustaks ta konkurentsiolukorda ning muudaks turu avanemise eesmärki teeniva PostiS § 24 sisuliselt mõttetuks. Kui EP müüb äriklientidele teenust alla omahinna ning ExPo-le teenust

⁴⁶ Vastavalt PostiS § 3 lg-le 2 on postisaadetise saatja isik, kes vastutab postisaadetise sisu eest ning kelle tahtel ja nimel on postisaadetis postiteenuse osutajale edastamiseks üle antud.

niivõrd kõrge kulupõhise hinnaga, et viimasel muutub konkureerimine nimetatud äriklientide pärast ebareaalseks, võib tõusetuda ka küsimus röövellikust hinnakujundusest KonkS § 16 tähenduses. Juhul, kui postiteenuse osutaja võiks UPT makse võtta mistahes muudelt teenustelt, kui need, mille pealt see on kehtestatud, tekitaks see kirjateenuste osutamisel ebavõrdse konkurentsiolekorra. Näiteks, ei oleks postiteenuse osutajal võimalik tegutseda ega uuel postiteenuse osutajal turul siseneda selliselt, et ta osutaks ainult liht-, täht- ja/või väärtkirja edastamise teenust, kuna sellisel juhul ei ole temal muud võimalust, kui lülitada tasumisele kuuluv UPT makse teenuse hinda, samal ajal kui mõni teine turul tegutsev ettevõtja, kes osutab ka muid teenuseid, saaks müüa liht-, täht- ja/või väärtkirja teenust klientidele UPT makse võrra odavamalt ning võtta tasumisele kuuluva makse muude kasumlikumate teenuste tulude arvelt. Esimesena nimetatud postiteenuse osutajatel oleks sellises olukorras ilmselt võimatu liht-, täht- ja/või väärtkirja edastamise teenuste osas konkureerida. UPT makse kehtestamise mõte ei saanud aga kuidagi olla see, et postiturule sisenemine peaks alati leidma aset selliselt, et lisaks UPT maksega koormatud liht-, täht- ja väärtsaadetise kirisaadetisena edastamise teenusele peab postiteenuse osutaja alati osutama ka mingit täiendavat, seejuures kasumlikumat teenust, mille arvelt oma rahastamiskohustus täita. Sisuliselt kohustaks postiseadus sellise tõlgenduse korral postiteenuse osutajaid kasutama erinevate teenuste vahelist ristsubsideerimist ning looks selge eelise neile postiteenuse osutajatele, kes osutavad mitmeid erinevaid postiteenuseid.

Lähtudes eeltoodust, tuleb seega käesoleva asja raames võtta arvesse asjaolu, et ärikirja kliendile, Itellale ja Elektronpostile ärikirja teenuse osutamisel peab EP arvestama igalt lihtkirjalt riigile UPT makset summas 0,15 € (2,30 kr) kirja kohta ning igalt tähtkirjalt summas 1,21 € (18,90 kr) kirja kohta. ExPo poolt EP postivõrgus edastatavate kirjade pealt maksaks UPT makset aga ExPo. Seega, tuleb EP poolt ärikirja kliendilt, Itellalt ja Elektronpostilt ärikirja teenuse eest võetavaid tükihindu arvestada antud juhul UPT makse võrra väiksemana, kuna vastasel juhul tekiks PostiS § 24 lg 2 sätestatud nõude järgimisel UPT makse arvestus kahekordselt (EP-l peab olema UPT makse kuluna arvestatud juba ärikirja kliendile, Itellale ja Elektronpostile pakutava hinna sisse ning seejärel arvestaks ExPo sellele omalt poolt veelkord UPT makse juurde), mis on ebamõistlik ning vastuolus UPT makse regulatsiooniga.

9.4. Hinnang AS Eesti Post poolt AS-le Express Post pakutud postivõrgule juurdepääsu tasudele

ExPo otsepostituse müügijuhi 08.07.2009.a e-kirjast EP kirjateenuste juhile nähtub, et ExPo on postivõrgule juurdepääsu lepingu läbirääkimiste käigus korduvalt teavitanud EP-d asjaolust, et ExPo-l on huvi kasutada EP postivõrku kogu Eesti Vabariigis. Nimetatud asjaolu nähtub ka EP poolt 14.09.2009.a ExPo-le saadetud lepinguprojektist, mille p. 2.1 sätestab, et postivõrgu kasutaja (s.o. ExPo) kasutab posti (s.o. EP) postivõrku kirisaadetiste edastamiseks saatjatele nii liht-, täht- kui ka väärtsaadetistena Eesti Vabariigis. Konkurentsiametile 23.07.2010.a saadetud vastuses teabe nõudele kinnitas ExPo, et ta on tundnud huvi kasutada EP postivõrku kogu Eesti Vabariigis, seda juhuks, kui ExPo enda kandevõrgus peaks esinema probleeme kande teostamisel või juhul, kui teenuse osutamine ExPo enda kandevõrgus oleks lihtkirjade väikse mahu tõttu majanduslikult ebaefektiivne. Samas, on ExPo ka märkinud, et üldjuhul (v.a eeltoodud tingimuste korral) on tal plaanis kasutada EP postivõrku üksnes nendes piirkondades, kus ExPo ise püsivat, igapäevase kandega jaotusvõrku ei oma.

PostiS §-st 24 ei tulene, et postiteenuse osutaja võiks taotleda juurdepääsu teise postiteenuse osutaja postivõrgule üksnes nendes piirkondades, kus juurdepääsu taotleb postiteenuse osutaja ise postivõrku ei oma. Seega, on ExPo-l PostiS § 24 alusel õigus taotleda juurdepääsu EP postivõrgule kõigis piirkondades, kus EP postivõrku omab (s.t üle-eestiliselt) sõltumata sellest, et ExPo on teatud regioonides välja arendanud ka oma postivõrgu.

Alljärgnevalt analüüsib Konkurentsiamet EP poolt ExPo-le pakutud EP postivõrgule juurdepääsu hinnatingimusi ning annab hinnangu sellele, kas EP on vastavate hindade kujundamisel järginud postiseaduses sätestatud nõudeid, mis postiseadus postivõrgule juurdepääsu tingimustele ette näeb.

9.4.1. Püsitasu mittevastavus PostiS § 24 lg 2 nõuetele

EP poolt ExPo-le esitatud postivõrgule juurdepääsu hinnakirjade kohaselt peaks ExPo maksma EP-le viimase postivõrgule juurdepääsu eest püsitasu [...] € ([...] kr) koos liht- ja tähtkirjade puhul või [...] € ([...] kr) koos ainult lihtkirjade puhul kuni koguseni [...] tükki koos. Vastavat püsitasu peaks ExPo maksma sõltumata sellest, kui palju ta ühes koos EP-le tegelikult kirju kättetoimetamiseks üle annab. Seega, peaks ExPo postivõrgule juurdepääsu eest maksma EP-le ainuüksi püsitasuna ühes aastas [...] € ([...] kr) liht- ja tähtkirjade edastamise eest või [...] € ([...] kr) üksnes lihtkirjade edastamise eest. Juhul, kui ExPo poolt EP postivõrku antavate kirjade arv koos ületab [...] kirja, lisandub iga [...] kirja ületava kirja pealt täiendavalt tükitasu.

EP poolt nõutav püsitasu teeb [...] kirja juures ühe kirja edastamise tasuks liht- ja tähtkirjade puhul keskeltläbi [...] € / [...] kr (s.o püsitasu / [...]) ning üksnes lihtkirjade puhul keskeltläbi [...] € / [...] krooni (s.o. püsitasu / [...]). Arvestades, et EP postivõrgule juurdepääsu saades jääb PostiS § 41² lg-s 1 sätestatud rahastamiskohustus ExPo-le, peab ExPo maksma iga lihtkirja pealt riigile UPT makset summas 0,15 € (2,30 kr) ning iga tähtkirja pealt summas 1,21 € (18,90 kr). Lisades lihtkirja hinnale [...] € ([...] kr) UPT makse 0,15 € (2,30 kr), saaks ExPo pakkuda klientidele EP postivõrgu kaudu näiteks lihtkirja teenust kõige odavamalt hinnaga [...] € / kiri ([...] kr / kiri), kusjuures seda kuni kogusteni [...] kirja / koos – iga nimetatud kogust ületava kirja puhul lisandub täiendavalt tükitasu, mida on analüüsitud käesoleva ettekirjutuse p-s 9.4.2). Samas, nähtub EP ärikirja hinnakirjast, et EP ise pakub ärikirja kliendile siseriiklikult standardkirja lihtsaadetisena edastamise teenust I tsoonis hinnaga 0,34 – 0,35 € / kiri (5,32 – 5,51 kr / kiri) sõltuvalt samaaegselt üle antud kogusest ning II tsoonis hinnaga 0,35 € / kiri (5,51 kr / kiri). Seega, saaks ExPo EP poolt nõutava püsitasu juures pakkuda klientidele kirjateenuseid mahus kuni [...] kirja / koos kõige odavamalt hinnaga, mis ületab nii linnades kui maapiirkondades ligi [...] EP poolt äriklientidele pakutavat standardkirja lihtsaadetisena edastamise teenuse hinda⁴⁷. Seejuures kataks vastav madalaim võimalik hind vaid EP postivõrgu kasutamise kulu ja UPT makset, mitte aga teenuse osutaja muid kulusid ja oodatavat kasumit – kui need veel hinnale lisada, siis oleks ExPo poolt pakutav võimalik hind klientidele veelgi kõrgem. Kirjeldatud olukorras oleks ExPo-l EP postivõrgule juurdepääsu saades võimatu kirjateenuste osutamisel EP-le konkurentsi pakkuda.

PostiS § 24 lg 2 sätestab nõude, mille kohaselt peab juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule olema kättesaadav võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega

⁴⁷ [...].

postiteenuse osutaja võimaldab seda oma ema- ja tütarettevõtjale, klientidele või äripartneritele.

EP kuni 31.01.2011.a kehtinud Tüüptingimustest ja Uutest tüüptingimustest ega riigisisese ärikirja hinnakirjast ei nähtu, et EP nõuaks ärikirja teenuse klientidelt (sh oleks kuni 2011.a alguseni nõudnud eelsorteeritud ärikirja klientidelt) kirjade edastamise eest EP postivõrgus püsitasu. Ka EP koduleheküljel avaldatud ärikirja kirjelduses ei sisaldu ühtegi viidet sellele, et ärikirja teenuse raames standardkirjade edastamine läbi EP postivõrgu eeldab igakuise püsitasu maksmist. Vastupidi, EP tõi kuni 2011.a alguseni oma kodulehel välja, et pakub alates suurtest kogustest (minimaalselt 30 000 kirja poolaastas) eelsorteeritud ärikirjadele tavahinnakirjaga võrreldes oluliselt soodsamat hinda (seda kinnitavad ka näiteks Itella ja Elektronposti poolt 2010.a I kvartalis EP postivõrgus eelsorteeritud kirjade edastamise eest EP-le makstud hinnad, vt ülal punktid 8.1. ja 8.2.). Alates 2011.a algusest on EP kodulehel avaldatud, et ärikirja teenuse raames üleantavatele suurtele kogustele (alates 30 000 tk) kehtivad täiendavad allahindlused⁴⁸. Seega, on EP ExPo-lt igakuist püsitasu nõudes pakkunud ExPo-le oma postivõrgu kaudu kirisaadetiste edastamist oluliselt teistsugustel hinnatingimustel, kui EP pakub standardkirjade edastamise teenust ning on pakkunud eelsorteeritud ärikirja teenust oma äriklientidele.

EP ja Itella vahel 2009.a lõpus sõlmitud koostöölepingust ega EP poolt Elektronpostile 2010.a I kvartalis kirisaadetiste edastamise eest esitatud arvetest ei nähtu, et EP oleks nõudnud Itellalt või Elektronpostilt igakuist püsitasu selle eest, et EP võtab nimetatud ettevõtjatelt ärikirja teenuse raames vastu standardkirju või eelsorteeritud kirju ning edastab need oma postivõrgu kaudu saajatele. Seega, on Konkurentsiametil alust järeltada, et ExPo-lt püsitasu nõudmine postivõrgule juurdepääsu tingimusena erineb oluliselt ka tingimustest, millistel EP äripartneril Itellal ja EP tütarettevõtjal Elektronpostil on võimalik ärikirja teenuse raames saatjate standardkirju või eelsorteeritud kirju EP postivõrgu kaudu edastada.

EP on haldusmenetluse käigus esitanud Konkurentsiametile selgitusi selle kohta, miks ta on nõudnud ExPo-lt postivõrgule juurdepääsu eest igakuist püsitasu. Konkurentsiamet on seisukohal, et EP vastavad selgitused ei põhjenda objektiivselt ExPo erinevat kohtlemist võrreldes EP postivõrgu kaudu ärikirja teenuse raames standardkirju edastavate äriklientide, äripartneri Itella ega EP tütarettevõtja Elektronpostiga. Konkurentsiamet ei hakka alljärgnevalt uuesti täies mahus üle kordama oma seisukohti, mis on esitatud EP-le saadetud ettekirjutuse hoiatuses (vt käesoleva ettekirjutuse punkt 5), kuid märgib, et neid tuleb arvestada osana Konkurentsiameti poolt käesoleva haldusasja raames EP tegevusele antavast õiguslikust hinnangust. Konkurentsiameti alljärgnevad seisukohad täiendavad ettekirjutuse hoiatuses tooduid ning lähtuvad eelkõige EP poolt ettekirjutuse hoiatusel 21.05.2010.a esitatud vastuväidetest.

Konkurentsiametile 29.12.2009.a esitatud vastuses teabe nõudele selgitas EP, et püsitasu on tasu postivõrgu pideva valmisoleku eest pakkuda teisele postiteenuse osutajale võimalust oma nimel kvaliteetselt teenust osutada ilma, et ta ise peaks kandma riski seoses postivõrgu ülesehitamise ja ülalpidamisega. Konkurentsiametile 21.05.2010.a esitatud seisukohas selgitas EP ExPo-lt püsitasu nõudmist asjaoluga, et ExPo on EP tüüptingimuste mõistes vahendaja, kes moodustab tavakliendist erineva kliendigrupi ning kellele on postisaadetiste edastamise vahendus majandustegevuseks ja kasumi teenimise allikaks. EP leidis, et tema teenuste majanduslik väärtus on nimetatud kliendigruppide seisukohalt erinev. Samuti märkis EP, et

⁴⁸ AS Eesti Post juhatus 30.11.2010 koosoleku protokoll nr 1.1-3/0035 otsusega 2.3 on kehtestatud AS EP ärikirjade allahindluse kord, kehtib alates 01.01.2011.a.

majandusloogika eeldab, et iga teenusepakkuja teeb ise oma äritegevuseks vajalikke investeeringuid ning arendab ise välja teenuse pakkumiseks vajaliku võrgu. ExPo-le postivõrgule juurdepääsu andmisega tekiks aga olukord, kus võrgu ülalpidamise kulud jääksid täies mahus EP-le, kogu kasum ExPo postisaadetiste osas postivõrgu kasutamisest läheks aga ExPo-le.

EP eeltoodud seisukohtadega seonduvalt peab Konkurentsiamet vajalikuks selgitada, et postiseaduse §-s 24 on selgelt sätestatud võimalus kasutada postiteenuse osutamise eesmärgil teise postiteenuse osutaja postivõrku, kui selleks on sõlmitud vastava kirjalik leping. Vastava postivõrgule juurdepääsu regulatsiooni mõte ja eesmärk on soodustada postituru avamise järgselt konkurentsi teket postiteenuste valdkonnas, mis on aastakümneid olnud ühe ainuõigust omava ettevõtja (s.o. EP) teenindada (monopoolne turg). Avatud turul täiendavate postiteenuste pakkujate tekkimisest võivad tarbijad, kelle võimalused postiteenuste valikul laienevad.

Postiseadusega loodud võimalus teise postiteenuse osutaja postivõrku kasutada tähendab, et postiteenuse osutajal endal ei pea ilmingimata olema teenuse osutamiseks võrk või täielik võrk üles ehitatud, mistõttu väheneb investeeringute vajadus tegevuse alustamiseks ning turule sisenemine on lihtsam. Näiteks, võib postiteenuse osutaja teostada ise kirjade kojukannet mingites kindlates piirkondades, andes teistes piirkondades (kus ise kandevõrku ei omata) saadetiste kättetoimetamise teisele postiteenuse osutajale.⁴⁹ Seega, erinevalt EP arusaamast, ei kehti antud juhul tavapärase majandusloogika, mille kohaselt peaks iga ettevõtja ise arendama välja tema poolt teenuse pakkumiseks vajaliku võrgu. EP loogikat järgides puuduks PostiS §-s 24 sätestatud regulatsioonil igasugune sisu, sest kui iga postiteenuse osutaja peaks teenuste osutamiseks vajaliku postivõrgu endale ise välja ehitama, siis puuduks vajadus juurdepääsuks teise postiteenuse osutaja postivõrgule. Antud juhul on seadusandja siiski selgelt soovinud luua olukorra, kus turule sisenevad uued postiteenuste pakkujad saaksid turul tegutsemiseks kasutada teise postiteenuse osutaja olemasolevat postivõrku, ilma vajaduseta luua ebaefektiivseid dubleerivaid postivõrke. Veelgi enam, isegi juhul, kui postiteenuse osutaja on teatud piirkondades oma võrgu välja ehitanud, ei tähenda see, et ta ei võiks samades piirkondades taotleda juurdepääsu teise postiteenuse osutaja postivõrgule. Tegemist on nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt levinud praktikaga, kus turujõudu omavate infrastruktuuri ettevõtjate valduses olevale võrgustikule on konkurentidele seaduste alusel tagatud ligipääs (n. raudtee-, elektroonilise side-, elektri- jms võrgustikud).

EP lähenemise kohaselt peaks ExPo püsitasu näol kinni maksma selle osa EP postivõrgu ülalpidamise kuludest ja riskidest, mis on vajalik ExPo mahtude teenindamiseks. Konkurentsiamet leiab, et seeläbi taasloob EP postiturule sisenemiseks barjääre, mida PostiS §-s 24 sätestatud regulatsioon on mõeldud kõrvaldada. EP poolt ExPo-le pakutud postivõrgule juurdepääsu hinnatingimuste kohaselt peaks ExPo ainuüksi ühes aastas maksma EP-le püsitasuna [...] € ([...] kr) liht- ja tähtkirjade edastamise eest või [...] € ([...] kr) üksnes lihtkirjade edastamise eest. Tegemist on märkimisväärsete summadega, mida ExPo peaks iga-aastaselt sisuliselt EP postivõrku investeerima selleks, et selle kaudu saatjate kirju edastada. Selliselt kujundatud postivõrgule juurdepääsu hind ei soodusta kindlasti postiteenuste osutajate vahelist konkurentsi, kuna teise postiteenuse osutaja postivõrgu kasutamise kulu muutub võrreldavaks kuludega, mida postiteenuse osutaja peaks tegema oma võrgu loomiseks. PostiS §-s 24 sätestatu mõte on aga just see, et uutel postiturule sisenevatel

⁴⁹ Konkurentsiameti aruanne postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja esilekerkinud probleemide ning Konkurentsiameti tegevuse kohta nimetatud valdkonnas 2009. aastal, Tallinn 2010. Kättesaadav: <http://www.konkurentsiamet.ee/?id=13903>.

ettevõtjatel oleks võimalik asuda pakkuma postiteenused ka ilma ulatuslikke postivõrgu ülesehitamisega seotud investeeringuid tegemata.

Kõige tihedamat postivõrku Eesti Vabariigis omab EP, kuna temal on UPT tegevusloast tulenevalt kohustus osutada üle-eestiliselt UPT teenuseid. Kuigi Eesti suuruses riigis ei ole mitme konkureeriva tervet Eestit tihedalt katva postivõrgu väljaarendamine ilmselt otstarbekas⁵⁰, võib ettevõtjatel siiski olla motivatsioon osaliselt oma postivõrk luua - viimast kinnitab ExPo poolt oma postivõrgu arendamine teatud Eesti piirkondades. EP postivõrgu dubleerimine teatud Eesti piirkondades, kus ExPo on seda otstarbekaks pidanud, ei tähenda aga, et ExPo ei võiks taotleda PostiS § 24 alusel juurdepääsu EP postivõrgule. Vastupidi, nagu eelpool selgitatud, on postiseaduses ettenähtud teise postiteenuse osutaja postivõrgule juurdepääsu regulatsiooni mõtte soosida postiteenuste osutamisel konkurentsi olukorras, kus postiteenuse osutajal endal puudub teenuse osutamiseks vajalik postivõrk, kas täielikult või osaliselt. Lisaks, nagu eespool juba märgitud, ei tulene postiseadusest piiranguid postivõrgule juurdepääsu taotlemiseks ka juhul, kui postiteenuse osutaja soovib saada teise postiteenuse osutaja postivõrgule juurdepääsu piirkonnas, kus tal endal on postivõrk olemas.

EP on oma 21.05.2010.a kirjas leidnud, et kuivõrd Konkurentsiamet on ettekirjutuse hoiatuses arvestanud ExPo teenuste osakaaluks EP võrgukasutusest [...]%, siis jääb mulje nagu peaks ExPo Konkurentsiameti arvates sisuliselt saama juurdepääsu EP postivõrgule tasuta. Konkurentsiamet märgib, et EP vastav mulje on ekslik. Konkurentsiamet ei ole leidnud, et EP peaks andma ExPo-le juurdepääsu oma postivõrgule tasuta. Küll aga on Konkurentsiamet seisukohal, et juurdepääs EP postivõrgule peab olema kättesaadav PostiS §-s 24 kehtestatud kooskõlas olevatel tingimustel, mis tähendab muuhulgas mittediskrimineerivate ning kuludega põhjendatud tasude alusel. Konkurentsiamet on viidatud [...]%-i välja tuues pidanud silmas hoopis seda, et ExPo poolsed mahumuutused ei tohiks EP-l märkimisväärset ärilist riski tekitada. Sealjuures tugines Konkurentsiamet kõne all oleva [...] %-i arvutamisel EP enda poolt arvestuste aluseks võetud mahuproгноosile ([...] kirja kuus).

Konkurentsiamet ei nõustu EP poolt 21.05.2010.a kirjas läbivalt esitatud seisukohaga, mille kohaselt on ExPo kui postisaadetiste konsolideerija puhul reaalne võimalus, et ExPo annab kogu konkreetseks kalendrikuuks prognoositava kirjade koguse EP-le üle ühel ja samal päeval. Konkurentsiamet rõhutab, et esiteks, on ExPo siiski tegevusloaga postiteenuse osutaja. ExPo teostaks küll saatjatelt postisaadetiste kokku kogumise läbi oma kogumisvõrgu, kuid see on üks etapp postiteenuse osutamisel vastavalt PostiS § 2 lõigetele 1 ja 2⁵¹. Teiseks, postiteenuse osutajana on ExPo-l teatud kohustused oma klientide ees, kellel on teenus ostes ootus, et nende kirisaadetis ka mõistliku aja jooksul kohale toimetatakse. ExPo kiriteenuse tüüptingimuste kohaselt tagab ExPo kirjade kättetoimetamise saajani kõigil tööpäevadel (esmaspäevast – reedeni) ning mitte vähem kui viiel päeval nädalas linna- ja kahel päeval nädalas maapiirkondades (p. 7.4) ning ExPo toimetab kirjad saajani hiljemalt 3 (kolme) tööpäeva jooksul kirja üleandmisest ExPo-le.⁵² Seega, ei saa ExPo koguda saatjatelt näiteks kuu aja vältel kirju kokku, et need kõik siis üheaegselt EP jaotusvõrku üle anda. ExPo ei ole ka oma 23.07.2010.a vastuses Konkurentsiameti teabe nõudele näinud reaalselt võimalust, et

⁵⁰ Konkurentsiameti aruanne postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja esilekerkinud probleemide ning Konkurentsiameti tegevuse kohta nimetatud valdkonnas 2009. aastal, Tallinn 2010. Kättesaadav: <http://www.konkurentsiamet.ee/?id=13903>.

⁵¹ PostiS § 2 lg 1: postiteenus on adresseeritud postisaadetise edastamine majandustegevusena.
PostiS § 2 lg 2: Edastamine on protsess, mis hõlmab postisaadetiste kogumist, sorteerimist, vedu ja saajale kättetoimetamist.

⁵² Kättesaadav: <http://www.expresspost.ee/teenused/kirjakanne/kiriteenuse-tuupingimused/>, 22.02.2011.a.

EP postivõrgu kaudu ühes kalendrikuus edastatav kirjade maht antakse EP postivõrku üle ühel ja samal päeval, pidades võimalikuks vaid seda, et kalendrikuu esimesel kümnel päeval on üleantavate kirjade arv oluliselt suurem kui kalendrikuu ülejäänud päevadel. Eeltoodust tulenevalt peab Konkurentsiamet EP poolt tehtud eeldust kõigi ExPo poolt üleantavate kirjade sisenemisest EP postivõrku ühel ja samal päeval ebarealistlikuks.

Vastavalt ExPo väidetele, on tal üldjuhul plaanis kasutada EP postivõrku üksnes nendes piirkondades, kus ExPo ise püsivat, igapäevase kandega jaotusvõrku ei oma. Seega, isegi kui ExPo peaks andma postivõrgule juurdepääsu saades EP II tsooni kandesse ühel päeval üle suurema koguse kirju, siis ei oleks need mitte täiendavad kirjad, vaid kirjad, mis on suure osas juba täna EP kandes. ExPo-le juurdepääsu andmisega EP postivõrgule ei teki kirjateenuste turule hüppeliselt juurde [...] täiendavat kirja kuus, vaid eelkõige toimub kirjade ümberjaotumine, kuna osad tänased EP kliendid võivad hakata maapiirkondades teenust ostma ka ExPo-lt. Seega, kui EP väidab, et ExPo [...] kirja lisandumine on suur mahumuutus arvestades, et EP-l on keskmiselt iga päev kandes ca [...] kirja, siis tuleb siinkohal arvestada, et kui ExPo annab EP-le kirju üle üksnes piirkondades, kus tal endal võrk puudub, siis ei oleks tegemist mitte olukorraga, kus EP II tsooni kandes oleks ca [...] kirja (s.o [...]), vaid vastavad [...] kirja on suure osas juba täna EP päevase kandemahu (ca [...] kirja) sees. Konkurentsiamet rõhutab, et Eestis on vaid kaks tegevusloaga kirisaadetiste edastajat, EP ja ExPo, kusjuures üle-eestiline postivõrk on nimetatutest vaid esimesel. Seega, saavad olemasolevad kirjamaad jaguneda ainult nende kahe ettevõtte vahel. See tähendab ühtlasi, et kui teatud piirkondadesse ei ole täna võimalik kirju edastada ExPo kaudu (kuna ExPo-l vastavates piirkondades postivõrk puudub), siis järelikult annavad kirjade saatjad selle mahu, kas ise otse või teiste isikute kaudu nii või teisiti üle EP-le, sest muud valikut kirjade kättetoimetaja osas ei ole. Kui ExPo saab juurdepääsu EP postivõrgule siis hakkab lihtsalt vastav maht (või osa sellest) tulema EP postivõrku ExPo kaudu.

ExPo on oma 23.07.2010.a vastuses Konkurentsiameti teabe nõudele pidanud võimalikuks, et ta võib teatud juhtudel anda EP postivõrku üle kirju ka neis piirkondades, kus ExPo-l endal on kandevõrk olemas. Sellisel juhul võib EP postivõrgu kaudu edastatav kirjade maht tõepoolest mõnevõrra kasvada, kuna ExPo annaks EP-le üle kirjad, mis muidu on ExPo enda kandes. Samas, ei pea Konkurentsiamet ülalpool märgitud põhjustel ka sellisel juhul reaalseks, et kogu vastav maht võiks saabuda ExPo-lt EP postivõrku ühel ja samal päeval. Lisaks, juhul kui ExPo peaks andma EP postivõrku üle ExPo enda kandes olevaid mahte näiteks seetõttu, et ExPo kandevõrgus esineb probleeme kande teostamisel, siis teatud hetkel tuleksid need mahud igal juhul EP kandesse, arvestades, et EP ja ExPo on ainsad kaks tegevusloaga kirisaadetiste edastajat Eestis. Eeltoodust tulenevalt peab Konkurentsiamet oluliseks rõhutada, et kui kirju ei ole võimalik edastada ExPo võrgus või klient seda mistahes põhjusel teha ei soovi, siis peavad kirjade saatjad igal juhul andma oma mahud üle EP-le, sest muud valikut kirja saajale kättetoimetaja osas ei ole (samas kirju saatmata ei saa jätta).

Konkurentsiamet ei pea reaalseks võimalust, et ExPo-le EP postivõrgule juurdepääsu andmisel hakatakse üle Eesti või ka ainult EP II tsoonis järsku [...] võrra rohkem kirju saatma kui seni. Seda enam, et kirisaadetiste edastamise puhul on tegemist langeva turuga, mis on peamiselt tingitud teadete edastamise liikumisest elektroonsetesse kanalitesse (2007.a edastati Eestis siseriiklikult ca 49,8 mln lihtkirja ja 2,1 mln tähtkirja, 2008.a edastati siseriiklikult ca 45,5 mln lihtkirja ja ca 2,3 mln tähtkirja ning 2009.a edastati siseriiklikult ca 41,2 mln

lihtkirja ja ca 1,9 mln tähtkirja).⁵³ On raske näha põhjuseid, miks peaks ExPo või tegelikult ka ükskõik mis teine ettevõtja suutma sellisel langeval turul ootamatult 100 000 lisakirja tekitada.

Konkurentsiamet märgib, et EP väidetav risk suurte koguste sisenemisest EP postivõrku ühel päeval on tunduvalt tõenäolisem Itella või Elektronposti puhul, kes mõlemad töötlevad suures mahus elektroonilist teavet paberkanalitel dokumentideks, mille nad seejärel EP postivõrku saajale kätetoimetamiseks üle annavad. Näiteks, Itella ja EP vahel 2009.a lõpus sõlmitud koostööleping nägi selgelt ette võimaluse, et Itella võib ühel päeval anda EP-le korraga üle rohkem kui [...] saadetist (lepingu p. 4.1.9). [...].

EP on oma 21.05.2010.a kirjas läbivalt rõhutanud, et ExPo ei ole vaatamata EP korduvatele küsimistele EP-le mahuprognose esitanud ning seetõttu oli EP sunnitud lähtuma oma hinnangulistest prognoosidest. Konkurentsiamet on seisukohal, et ExPo poolt mahuprognose mitteesitamine ei õigusta temalt igakuise ebamõistliku püsitasu nõudmist.

Esiteks, rõhutab Konkurentsiamet, et EP poolt koostatud ja kodulehel avaldatud „*Teise postiteenuse osutaja juurdepääs Eesti Posti postivõrgule*“ tingimustes ei ole ette nähtud juurdepääsu taotleva postiteenuse osutaja poolt EP-le mahuprognose esitamist, ei lepingu sõlmimise ettepanekus ega hilisemas faasis. PostiS § 24 sätestab, et postivõrgu kasutamise tingimused peavad olema kõigile tasuta kättesaadavad postiteenuse osutaja veebilehel ja kõigis tema postkontorites. Seega, ei tohiks EP üldse seada ExPo-le kõrgema juurdepääsu hinna arvutamise aluseks ExPo poolt mahuprognose mitteesitamist, kui taolist tingimust ei ole EP poolt postiseaduse nõudeid järgides eelnevalt avaldatud.

Teiseks, juhul, kui EP postivõrgule juurdepääsu hind sõltub juurdepääsu taotleva postiteenuse osutaja poolt EP-le üleantavatest kogustest, siis on EP-l võimalik kehtestada postivõrgule juurdepääsu hind objektiivse ja läbipaistva skaalana, millest oleks näha, milline on ühe või teise koguse juures EP postivõrgu kasutamise hind. Seetõttu ei näe Konkurentsiamet, miks on EP-le postivõrgule juurdepääsu hinna pakkumiseks tegelikult vältimatult vajalikud tema postivõrgule juurdepääsu taotleva postiteenuse osutaja mahuprognosid.

Kolmandaks, ExPo on 23.07.2010.a vastuses teabe nõudele selgitanud, et tal ei ole võimalik sõlmida klientidega kokkuleppeid ja täpsustada prognoose, kui puuduvad võrgukasutustingimuste kokkulepped EP-ga (viidatud kirja kohaselt on ExPo selgitanud seda EP-le ka poolte vahel 11.11.2009.a toimunud kohtumisel). Konkurentsiamet nõustub, et seda, kas ja kui palju kliente hakkaksid EP postivõrgule juurdepääsu võimaldamisel ostma teenust ExPo-lt, ei saa prognoosida, kui ExPo-l puudub võimalus arvestada klientidele pakutavat postiteenuse hinda, mis sõltub otseselt EP postivõrgule juurdepääsu hinnast. Seetõttu on postivõrgule juurdepääsu taotlevale postiteenuse osutajale esmajoones oluline teada, millise hinnaga ta saaks saatjatelt vastuvõetud kirju teise postiteenuse osutaja postivõrgus edastada. Ilma vastava infota on ilmselgelt keeruline (kui mitte võimatu) anda mistahes hinnanguid selle kohta, kui palju võiks juurdepääsu taotleval postiteenuse osutajal saada endale kliente ning sellest tulenevalt ka kirjade mahte, mida teise postiteenuse osutaja postivõrku hakataks üle andma.

⁵³ Konkurentsiameti aruanne postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja esilekerkinud probleemide ning Konkurentsiamet tegevuse kohta nimetatud valdkonnas 2009. aastal. Tallinn 2010. Kättesaadav: <http://www.konkurentsiamet.ee/?id=13903>.

Täiendavalt eeltoodule tuleb mahuproгноoside mitteesitamisega seonduvalt arvestada Konkurentsiameti poolt ülalpool juba kirjeldatud võimalikku olukorda, kus ExPo juurdepääsu saamisel EP postivõrgule võib aset leida vaid kirjade ümberjaotumine, s.t. et postiturule ei teki oluliselt juurde uusi täiendavaid kirju, vaid kliendid saaksid hakata lisaks linnapiirkondadele (kus ExPo omab oma jaotusvõrku) ka maapiirkondades(se) kirjade edastamisel valima teenuse pakkujana peale EP ka ExPo-t. Seni kuni ExPo EP postivõrgule juurdepääsu ei oma, tulevad aga vastavad mahud nii või teisiti EP postivõrku, kuna neis piirkondades, kus ExPo-l postivõrk puudub, omab ainsana Eestis postivõrku EP. ExPo-le EP postivõrgule juurdepääsu andmisel oleks erinevuseks vaid see, et saatja asemel annab kirjad saajale kättetoimetamiseks EP-le üle ExPo.

EP 21.05.2010.a kirjas esitatud selgituse kohaselt määravad mahuproгноosid postivõrgu suuruse / tiheduse ning kui ettevõtja tulude baas on tunduvalt väiksem, kui see oli eelmisel perioodil, siis toob see paratamatult kohe kaasa kulude vähendamise vajaduse uuel perioodil, sh postivõrgu osas. Konkurentsiamet mõistab, et juhul, kui kliendid ei käitu ootuspäraselt, siis võib see põhimõtteliselt kaasa tuua postivõrgu alakoormatuse ning kõrgete püsikulude juures ühikukulu suurenemise. Konkurentsiamet ei näe aga jätkuvalt ühtegi mõistlikku põhjust, miks peaks ExPo tema poolt üleantavate mahtude edastamisega seotud väidetavad riskid postivõrgule juurdepääsu tingimusena püsitasuna täies ulatuses kinni maksma, samal ajal kui ärikirja klientidele, Itellale ega Elektronpostile EP sellist tingimust ärikirja teenuse raames standardkirjade (ega eelsorteeritud kirjade) edastamisele oma postivõrgu kaudu ei sea. EP on 21.05.2010.a kirjas märkinud, et [...]. Konkurentsiamet rõhutab aga, et eeltoodut arvestades saaks EP postivõrgu koormatus ExPo poolt üleantavate kirjadega seonduvalt oluliselt väheneda olukorras, kus maapiirkondades(se) saadetavate kirjade kogus üldiselt oluliselt väheneb. Kui ExPo poolt EP maapiirkondade kandsesse antavate kirjade arv oluliselt väheneks, ilma et saatjate poolt maapiirkondadesse saadetavate kirjade arv üldiselt väheneks, siis tuleksid need kirjad muid kanaleid pidi kui läbi ExPo ikka EP kandsesse ning EP postivõrgu alakoormatust ei tekiks. Seega, ExPo tegevusega otseselt seotud riski, nagu see EP väitel eksisteerima peaks, tegelikult ei eksisteeri, mistõttu on põhjendamatu sellega ka hinnakujunduses arvestada. Kirjade mahu üldise vähenemise riski panemist ExPo-le püsitasu näol ei pea Konkurentsiamet õigustatuks.

EP poolt 21.05.2010.a seisukohas esitatud väited UPT teenuse kahjumlikkuse kohta on käesoleva asja raames asjassepuutumatud. UPT teenuse osutamisega seotud ebamõistlikud kulud hüvitatakse EP-le riigi poolt kogutava UPT makse arvelt (PostiS § 41¹ ja § 41²) ning nende kulude katmine ei ole õigustatud teiselt postiteenuse osutajalt postivõrgule juurdepääsu eest nõutava ebamõistliku püsitasu kaudu. Pealegi, on ExPo iga kvartal õigeaegselt tasunud tema teenuse mahtude pealt arvutatud UPT makse, mistõttu on ettevõtte juba täitnud oma kohustuse osaleda UPT ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamises.

Lisaks, võib EP seisukohtadest järeldada justkui püüaks EP väita, et ta hoiabki täna postivõrku üleval ainult UPT teenuse osutamiseks. Tegelikult on UPT teenus vaid üks paljudest teenustest, mida EP oma postivõrgu vahendusel osutab (lisaks pakub EP näiteks ärikirja edastamise teenust, aadressita ja aadressiga reklaami edastamise teenust, perioodika kojukande teenust). Seejuures juhib Konkurentsiamet tähelepanu sellele, et monopoolset seisundit omava ettevõtjana üles ehitatud ning vaba turu tingimustes jätkuvalt EP valduses olev kogu Eestit tihedalt kattev postivõrk loob EP-le konkurentsieelise mistahes teise ettevõtja ees, kes soovib osutada üle-eestiliselt postiteenuseid. Seega, on EP täna selgelt soodsamas positsioonis võrrelduna teiste postiteenuse osutajatega, kes vähemalt teatud Eesti piirkondades postiteenuse osutamiseks vajavad igal juhul juurdepääsu EP postivõrgule.

Konkurentsiamet küsis EP-le 17.12.2009.a saadetud teabe nõudes EP-lt selgitusi püsitasu summas [...] kehtestamise aluste ja arvutuskäikude kohta. EP esitas püsitasu summa leidmise arvutused Konkurentsiametile oma 29.12.2009.a vastuses, kusjuures nimetatud arvutused hõlmasid nii püsitasu summas [...] € / [...] kr (liht- ja tähtkirjad) kui ka püsitasu summas [...] € / [...] kr (ainult lihtkirjad). Konkurentsiamet esitas 08.04.2010.a EP-le oma seisukoha EP poolt ExPo-le pakutud postivõrgule juurdepääsu tasu osas ja ettekirjutuse hoiatuse, milles leidis, et ExPo erinev kohtlemine võrreldes ärikirja klientidega ei ole objektiivselt põhjendatud (sh kuludega). Konkurentsiametile 21.05.2010.a esitatud seisukohas on EP väljendanud mittenõustumist Konkurentsiameti seisukohtadega püsitasu põhjendamatuses osas, kuid ei ole püsitasu arvestuse aluseks olevaid kulusid endiselt lahti seletanud. Seega, on Konkurentsiametil EP poolt haldusmenetluses esitatud teabe põhjal jätkuvalt alust järeldada, et ExPo-lt nõutav püsitasu tegelikult kuludega põhjendatud ei ole.

Konkurentsiamet avaldas ettekirjutuse hoiatuses, et jääb täielikult arusaamatuks, millistel arvestustel põhineb EP seisukoht, et [...].

21.05.2010.a kirjas on EP leidnud, et PostiS § 7 ja § 24 lg 3 hindamisel omavahelises koosmõjus on ilmne, et seadus peab postivõrguna silmas just seadmeid ja vahendeid, mitte aga näiteks kirjakandjaid vms ning seejärel märkinud, et PostiS § 24 lg 4 alusel piirdub postivõrgu kasutamise võimaldamine nende postivõrgu osadega, mis on vajalikud postiteenuse osutamiseks. Konkurentsiametile ei ole täiel määral arusaadav, mida EP vastavate väidetega näidata soovib. On täiesti arusaamatu, mida EP arust sel juhul sisuliselt tähendaks PostiS §-s 24 nõutav juurdepääs jaotusvõrgule, kui see seisneks ligipääsus üksnes n. postiautodele, kuid mitte kirjakandjatele. Oluline on juhtida tähelepanu sellele, et PostiS § 7 lg 1 kohaselt jaguneb postivõrk kogumis- ja jaotusvõrguks ning antud juhul on ExPo soovinud juurdepääsu just jaotusvõrgule. Arvestades, et jaotusvõrku kasutatakse postisaadetise saajale kättetoimetamiseks (PostiS § 7 lg 3), kuuluvad selle alla loogiliselt ka kirjakandjad. Konkurentsiametile teadaolevalt ei ole EP laialikandetegevus tänasel päeval veel sedavõrd mehhaniseeritud, et postisaadetiste saajale kättetoimetamine saaks toimuda vaid seadmete ja vahendite abil ilma inimjõu kaasabit. Juhul, kui EP on seisukohal, et kirjakandjad ei moodusta osa postivõrgust, siis oleks EP poolt alusetu põhjendada ExPo-lt postivõrgule juurdepääsu eest nõutavat püsitasu muuhulgas [...]. Konkurentsiamet on seisukohal, et ExPo kirjade saajatele kättetoimetamiseks EP postivõrgu kaudu on EP-l siiski tarvis ka kirjakandjaid, kuid EP lähenemine ExPo kirjade kättetoimetamiseks vajalike kirjakandjate arvu leidmisel on ebaratsionaalne ja põhjendamatu.

21.05.2010.a seisukohas on EP välja toonud, et tegelikult on ExPo mahtude teenindamiseks vajalik koguni [...], kuid EP arvestas ExPo-le pakutud hinna kujundamisel ExPo-le soodsamalt vaid [...]. EP selgitas, et vajalik tööjõud ExPo oletatava mahu teenindamiseks on arvutatud reaalsete kehtivate normide alusel ning esitas valemi vajamineva [...]. Seejuures lähtus EP eeldusest, et kogu tema poolt prognoositud ExPo maht võib saabuda EP postivõrku ühel ja samal päeval ja ühes piirkonnas. EP poolt esitatud selgituste põhjal järeldab Konkurentsiamet, et EP-l on tarvis igal ajahetkel tagada ExPo kirjade kättetoimetamiseks [...] olemasolu, kes tegeleksid kõik [...]. Konkurentsiamet leiab, et EP vastav lähenemine on ebamõistlik alljärgnevatel põhjustel.

Esiteks, Konkurentsiamet on eelpool juba selgitanud, et EP eeldus, mille kohaselt võib kogu ExPo maht ([...] kirja) tulla EP kandsesse ühel ja samal päeval, on väga ebareaalne. Postiteenuse osutajana ei saa ExPo oodata kuni kogu viidatud maht tema kätte kokku

koguneb, et see siis korraga EP-le üle anda. ExPo ei ole ka ise näinud võimalust, et EP postivõrgu kaudu ühes kalendrikuus edastatav kirjade maht antakse EP postivõrku üle ühel ja samal päeval. Seega, ei ole EP-l tarvis tagada püsivalt teatud arvu vabade kirjakandjate olemasolu, kes oleksid igal hetkel valmis kandma laiali ExPo üleantavaid kirju.

Teiseks, EP selgitustest tuleneb justkui oleks kõnealuse [...] kirjakandja näol tegemist töötajatega, kes on [...]. Konkurentsiameti hinnangul oleks tegemist äärmuslikult ebaratsionaalse töökorraldusega. Konkurentsiamet on juba ettekirjutuse hoiatuses märkinud, et EP-l on ratsionaalsem teenindada kõiki kliente, sh. ExPo-t, ühest terviklikust jaotusvõrgust ja mitte moodustada üksikute klientide teenindamiseks eraldi jaotusstruktuure. EP loogika tähendaks sisuliselt teatud tööloikude ebaefektiivset dubleerimist (sama marsruuti peaksid läbima kaks kirjakandjat, kellest üks kannaks laiali ainult ExPo kirju ja teine ülejäänud klientide kirju), kusjuures täielikult selgusetu on see, millega tegeleksid vastavad [...] kirjakandjat sel ajal, kui neil parasjagu ühtegi ExPo kirja laiali vedada ei ole.

Konkurentsiamet on seisukohal, et mõistlik oleks jaotada ExPo kirjad olemasolevate kirjakandjate vahel, seda eriti arvestades, et ExPo-le juurdepääsu andmisega EP postivõrgule kirjade arv üldplaanis tõenäoliselt oluliselt ei suurene ehk, kõnealusest [...] kirjast valdav enamus ringleb EP postivõrgus (olles EP kirjakandjate kandes) ka praegu.

Konkurentsiamet on ettekirjutuse hoiatuses välja arvutanud, kui mitu kirja lisanduks EP kirjakandjatele, töötajatele ja klienditeenindajatele seoses ExPo poolt EP postivõrku kuus üleantava [...] kirja teenindamisega (vt käesoleva ettekirjutuse punkt 5). Konkurentsiamet mõnab, et ettekirjutuse hoiatuses esitatud vastavad arvutused ei arvesta asjaolu, et ExPo poolt EP-le üleantavate kirjade arv võib kalendrikuu esimesel kümnel päeval olla oluliselt suurem, kui kalendrikuu ülejäänud päevadel. Nimetatud asjaolu ei muuda siiski Konkurentsiameti järeldust, et ExPo poolt EP postivõrku üleantavad kirjad EP kirjakandjate, töötajate ja klienditeenindajate töökoormust oluliselt ei suurenda. Nagu Konkurentsiamet on käesolevas haldusaktis eespool juba välja toonud, oleks ExPo poolt EP II tsooni üleantavate kirjade näol valdavalt tegemist kirjadega, mida nii või teisiti EP postivõrgu kaudu edastataks – ExPo juurdepääsu saamisel tekib kliendil võimalus valida, kas anda vastav kiri üle otse EP-le või teha seda ExPo kaudu.

Konkurentsiamet rõhutab, et EP suudab ärikirja teenuse klientidele pakkuda I tsoonis standardkirja lihtsaadetisena edastamise teenust, sõltuvalt samaaegselt üleantavast kogusest, hinnaga 0,21 € / 3,21 kr / kiri (1 - 99 tk), hinnaga 0,20 € / 3,11 kr / kiri (100 – 999 tk), hinnaga 0,20 € / 3,07 kr / kiri (1000 – 9999 tk) või hinnaga 0,19 € / 3,02 kr / kiri (alates 10 000 tk) ning II tsoonis standardkirja lihtsaadetisena edastamise teenust hinnaga 0,21 € / 3,21 kr / kiri (s.o. standardkirja hinnakirja järgsed hinnad, millest on maha arvestatud UPT makse 0,15 € / 2,30 kr / kiri). [...]. Arvestades, et EP ei pea ExPo lihtkirjade edastamiseks tegema täiendavaid toiminguid võrreldes nendega, mis on vajalikud ärikirja teenuse kliendi standardkirjade lihtsaadetisena edastamiseks EP postivõrgus, ei saa EP kulud ExPo kirjade teenindamisel olla kordades kõrgemad. Siinkohal rõhutab Konkurentsiamet, et pooltevaheliste läbirääkimiste memo ja lepinguprojekti kohaselt teostaks ExPo enne EP-le üleandmist ise kirjade eelsorteerimise, mida ei pea aga tegema EP ärikirja klient, kellele EP pakub ärikirja teenuse raames standardkirja edastamist lihtsaadetisena I tsoonis hinnaga 0,19 – 0,21 € (3,02 - 3,21 kr / kiri) ning II tsoonis hinnaga 0,21 € (3,21 kr / kiri). Kui ExPo annab EP-le kirjad üle eelsorteerituna, siis peaks ExPo-le pakutav hind loogiliselt olema ärikirja tavahinnakirja järgsest hinnast hoopis madalam, kuna EP-l tekiks ExPo kirjade käitlemisel vastavas osas (sorteerimine) kulude kokkuvõid.

Peale ühe kirjakandjate töökoormust kajastava valemi ning hoone- ja üldkulude arvestamise üldiste selgituste, ei ole EP 21.05.2010.a vastuväidetes endiselt esitanud mingeid arvestusi selle kohta, kuidas ta on leidnud 29.12.2010.a kirjas toodud kulusummad, mille põhjal ExPo-lt küsitav püsitasu on väidetavalt arvestatud - ning seda vaatamata asjaolule, et Konkurentsiamet on ettekirjutuse hoiatuses üksikasjalikult selgitanud, et EP poolt väljatoodud kuludest ei ole võimalik aru saada, kas ja kuidas need EP-l tegelikult ExPo-le postivõrgule juurdepääsu andmisest tingituna tekivad. EP on 21.05.2010.a seisukohtades tuginenud valdavalt sellele, et ExPo ei ole esitanud EP-le mahuprognose, mistõttu lähtus EP oma hinnangulistest prognoosidest ning tegi eelduse, et kõik ExPo poolt üleantavad kirjad võivad tulla EP postivõrku ühel päeval ja ühes piirkonnas. Konkurentsiamet on ülalpool EP vastavad väited ExPo-lt püsitasu nõudmise vajaduse osas ümber lükanud. Konkurentsiamet peab põhjendamatuks ja liialdatuks EP seisukohta justkui tekitaks ilma püsitasu nõudmata ExPo-le juurdepääsu andmine EP jaotusvõrgule ohu EP postivõrgu säilimisele. Pakkudes ExPo-le juurdepääsu oma postivõrgule selgelt ebamõistlikel tingimustel kaitseb EP eelkõige maapiirkondades, kus ExPo jaotusvõrku ei oma, oma turupositsiooni ning takistab postiteenuste osutamisel konkurentsi arengut, mis on avatud postituru põhieesmärgiks. Seevastu mõistlikel ja postiseaduse nõuetega kooskõlas olevatel tingimustel ExPo-le juurdepääsu andmine EP postivõrgule looks olukorra, kus postiteenuste osutamisel (kirjade kogumisel) areneb konkurents muuhulgas ka neis piirkondades, kus postisaadetiste saajatele kättetoimetamiseks vajalikku jaotusvõrku omab vaid EP.

Kokkuvõtvalt leiab Konkurentsiamet, et EP poolt ExPo-lt igakuise püsitasu nõudmine postivõrgu ühele osale, jaotusvõrgule, juurdepääsu tingimusena on põhjendamatu. ExPo-lt püsitasu nõudes on EP rikkunud PostiS § 24 lõiget 2, mille kohaselt peab juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule olema kättesaadav võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega teine postiteenuse osutaja seda võimaldab oma klientidele, tütarettevõtjale ja äripartneritele. Lisaks, ei ole EP suutnud esitada Konkurentsiametile objektiivselt (sh kuludega) põhjendatud selgitusi ExPo-lt püsitasu küsimise vajaduse kohta, mis on Konkurentsiameti hinnangul tingitud sellest, et ExPo-le postivõrgule juurdepääsu andmisega EP kulud tegelikult selliselt ei kasva, et need põhjendaksid igakuise püsitasu summas [...] või [...] nõudmist ExPo-lt.

9.4.2. Tükitasude mittevastavus PostiS § 24 lg 2 nõuetele

ExPo-le esitatud juurdepääsu hinnakirjas on alates kogusest 100 000 tk / kuus lihtkirja I tsooni tükitasuks 0,20 € (3,20 kr) ja II tsooni tükitasuks 0,31 € (4,90 kr). Tähtkirja puhul on alates kogusest 100 000 tk / kuus I tsooni tükitasuks 1,57 € (24,50 kr) ja II tsooni tükitasuks 1,69 € (26,40 kr). Nimetatud tükihindadelt oleks ExPo kohustatud tasuma riigile UPT makse 0,15 € / kiri (2,30 kr / kiri) lihtkirja puhul ning 1,21 € / kiri (18,90 kr / kiri) tähtkirja puhul. Seega, saaks ExPo EP poolt pakutud tükihindade juures pakkuda 100 000 kirja / kuus ületavatelt kogustelt klientidele lihtkirja I tsoonis kõige odavamalt kuludega 0,35 € / kiri (5,50 kr / kiri) ja II tsoonis kõige odavamalt kuludega 0,46 € (7,20 kr / kiri) ning tähtkirja I tsoonis kõige odavamalt kuludega 2,77 € / kiri (43,40 kr / kiri) ja II tsoonis kuludega 2,90 € / kiri (45,30 kr / kiri).

EP ärikirja hinnakirja kohaselt oli kuni 31.12.2010.a standardkirja lihtsaadetisena edastamise hinnaks I tsoonis sõltuvalt samaaegselt üle antud kogusest:

- 0,35 € / 5,50 kr (1 - 99 tk);

- 0,35 € / 5,42 kr (100 – 999 tk);
- 0,34 € / 5,37 kr (1000 – 9999 tk) või
- 0,34 € / 5,32 kr (alates 10 000 tk)

ning II tsoonis – 0,35 € / 5,50 kr.

Lahutades nimetatud hindadest UPT makse 0,15 € (2,30 kr)⁵⁴ kirja kohta, tuleb standardkirja lihtsaadetisena edastamise hinnaks I tsoonis sõltuvalt samaaegselt üleantavast kogusest:

- 0,20 € / 3,20 kr (1 - 99 tk);
- 0,20 € / 3,12 kr (100 – 999 tk);
- 0,20 € / 3,07 kr (1000 – 9999 tk) või
- 0,19 € / 3,02 kr (alates 10 000 tk)

ning II tsoonis – 0,20 € / 3,20 kr.

Nimetatud hinnad on I tsoonis [...] ning II tsoonis [...] lihtkirja tükihindadest, mida EP on pakkunud ExPo-le [...].

EP ärikirja hinnakirja kohaselt oli kuni 31.12.2010.a standardkirja tähtsaadetisena edastamise hinnaks I tsoonis sõltuvalt samaaegselt üle antud kogusest:

- 1,66 € / 26 kr (1 – 99 tk);
- 1,60 € / 25 kr (100 – 999 tk);
- 1,53 € / 24 kr (1000 – 9999) või
- 1,50 € / 23 kr (alates 10 000 tk)

ning II tsoonis – 1,66 € / 26 kr.

Lahutades nimetatud hindadest UPT makse 1,21 € (18,90 kr)⁵⁵ kirja kohta, tuleb standardkirja tähtsaadetisena edastamise hinnaks I tsoonis (sõltuvalt samaaegselt üleantavast kogusest):

- 0,45 € / 7,10 kr (1 – 99 tk);
- 0,39 € / 6,10 kr (100 – 999 tk);
- 0,33 € / 5,10 kr (1000 – 9999) või
- 0,26 € / 4,10 kr (alates 10 000 tk)

ning II tsoonis – 0,45 € / 7,10 kr.

Nimetatud hinnad on I tsoonis [...] ning II tsoonis [...] tähtkirja tükihindadest, mida EP on pakkunud ExPo-le [...].

Konkurentsiamet ei pea siinkohal vajalikuks tuua eraldi välja arvestust EP alates 01.01.2011.a kehtima hakanud ärikirja hinnakirja alusel, kuna nimetatud hinnakirjas toodud hinnad on sisuliselt võrdväärised kuni 31.12.2010.a ärikirja hinnakirjas toodutega (esinevad erinevused on minimaalsed ning tingitud hindade ümberarvestamisest eurodesse).

⁵⁴ Vabariigi Valitsuse 05.03.2009 määruse nr 46 „Universaalse postiteenuse makse määra kehtestamine“ § 1 lg 1 p 1.

⁵⁵ Vabariigi Valitsuse 05.03.2009 määruse nr 46 „Universaalse postiteenuse makse määra kehtestamine“ § 1 lg 1 p 2.

PostiS § 24 lg-s 2 kohaselt peab juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule olema muuhulgas kättesaadav võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega teine postiteenuse osutaja seda võimaldab oma klientidele. Arvestades, et EP ei peaks ExPo poolt üleantavate kirjade edastamiseks tegema täiendavaid toiminguid võrrelduna ärikirja klientide standardkirjade edastamisega ärikirja teenuse raames, ei saa ExPo kirjade edastamine EP postivõrgus olla EP jaoks kallim ärikliendi siseriikliku standardkirja edastamisest. Juhul, kui ExPo annab EP-le üle juba eelsorteeritud kirjad, siis on ExPo kirjade edastamine EP jaoks, vastupidi, vähem töömahukas võrrelduna ärikliendi siseriikliku standardkirja edastamisega ning selle võrra peaks ExPo eelsorteeritud kirja edastamine olema ka odavam.

Itella poolt esitatud teabest nähtub, et [...].

Elektronposti poolt esitatud teabest nähtub, et [...].

Itella ja Elektronposti hindadest tuleb maha arvestada UPT makse 0,15 € (2,30 kr) lihtkirja kohta ja 1,21 € (18,90 kr) tähtkirja kohta, kuna rahastamiskohustusega postiteenuse osutajana (PostiS § 41³ lg 1) on EP kohustatud tasuma Itellale ja Elektronpostile osutatud vastavate postiteenustelt riigile UPT makse (PostiS § 41² lg 3). UPT makse mahaarvamisel, on EP hinnad Itellale ja Elektronpostile järgmised:

- eelsorteeritud kiri [...];
- standardkiri lihtkirjana [...];
- tähtitud kiri (kuni 250 gr) [...].

Toodud hindadest nähtub, et [...]. Näiteks, kui ärikirja hinnakirja alusel on standardkirja lihtsaadetisena edastamise hinnaks ilma UPT makseta sõltuvalt samaaegselt üleantavast kogusest I tsoonis 0,19 – 0,20 € (3,02 - 3,20 kr) siis [...]. Konkurentsiamet on PostiS § 24 lg-le 2 tuginevalt seisukohal, et juhul, kui ExPo annab EP postivõrku kirju üle samadel tingimustel nagu seda teevad Itella ja Elektronpost (st sarnaselt eelsorteerituna), siis peab EP pakkuma ka ExPo-le Itella ja Elektronpostiga sarnast võimalust saada kirja edastamise hinnalt eelsorteerimise võrra allahindlust.

EP on 29.12.2009 kirjas selgitanud, et ärikirja hinnad tsoonide lõikes on kujundatud vastavalt turutingimustele ja kehtivale UPT hinnale. ExPo-le pakutud tükitasu aluseks on väidetavalt ärikirja omahind, millele on lisatud mõistlik kasum. Teades, et ExPo omab linnades enda postivõrku, saab EP hinnangul eeldada, et tema mahujagunemine EP võrgus ei kattu lõpptarbija mahujagunemisega. Seega ei olnud EP väitel postivõrgule juurdepääsu hindade kujunemisel põhjendatud lähtuda kehtivast ärikirja hinnakirjast, vaid tegelikust omahinnast, mistõttu juurdepääsu hind on ärikirja hinnakirjast kallim. Konkurentsiametile 21.05.2010.a esitatud EP vastuväidete kohaselt on ilmselge, et EP üksnes maapiirkondade postivõrgu kaudu teenuste osutamine ja hinnastamine toimub oluliselt erinevatel alustel kui kogu võrgu vaatlemisel ühtse tervikuna.

Konkurentsiamet ei nõustu EP väidetega, mille kohaselt peab ExPo tükihind olema kõrgem ärikirja kliendile pakutavast standardkirja edastamise hinnast põhjusel, et ExPo vajab teenust üksnes maapiirkondades. Esiteks, EP ärikirja hinnakirjast ega tüüpitingimustest ei tulene, et hinnakirjas toodud hindade rakendumise eelduseks on teenuse ostmine EP-lt üle kogu Eesti. On võimalik, et ärikirja klient ostab ExPo kandepiirkondades teenust ExPo-lt ning neis piirkondades, kus ExPo-l postivõrk puudub, EP-lt. Sellisel juhul rakendub EP ärikirja kliendile ikkagi ärikirja hinnakirjas toodud II tsooni hind, sõltumata sellest, et klient ostab EP-lt teenust üksnes II tsoonis. Samuti on selge, et EP osutaks ärikirja hinnakirjas toodud tasude

eest teenust ExPo klientidele, kui nad annaksid oma [...] saadetist üle otse EP-le. Seda ka juhul, kui kõik saadetised tuleks kätte toimetada II tsoonis ja hoolimata asjaolust, et EP väitel on II tsooni hinnad kujundatud nii, et need ei kata tegelikke teenuse osutamise kulusid. EP ärikirja hinnakiri ei sätesta välistusi selle kohta, et juhul kui klient I tsoonis x arv kirju ei toimetata, siis on seetõttu II tsooni hind ärikirja hinnakirjas toodust erinev. Samuti ei sisaldu EP ärikirja teenuse hinnakirjas mingit märget selle kohta, et hinnakirjas toodud hinnad kehtiksid vaid ärikirja teenuse ostmise üle Eesti. Teiseks, nagu käesolevas haldusaktis eelpool on korduvalt selgitatud, ei teki ExPo juurdepääsuga EP postivõrgule hüppeliselt juurde [...] täiendavat kirja, vaid suures osas on tõenäoliselt tegemist juba olemasolevate mahtudega. Seega, kui EP suudab täna edastada lihtkirju II tsoonis hinnaga 0,19 - 0,20 € (3,02 - 3,21 kr) ning tähtkirju I tsoonis hinnaga 0,26 - 0,45 € (4,10 - 7,10 kr) ja II tsoonis hinnaga 0,45 € (7,10 kr), siis peaks see loogiliselt olema võimalik ka juhul, kui sama kirja annab ärikirja kliendi asemel EP postivõrku üle ExPo. Igal juhul ei saa ExPo-le pakutavad postivõrgule juurdepääsu tasud tulla kõrgemad, kui EP ärikirja hinnakirjas nimetatud koguste kirisaadetiste edastamise tasud ilma UPT makseta ning seda hoolimata asjaolust, kas ExPo annab EP postivõrku üle kirisaadetisi edastamiseks vaid EP II tsooni või üle Eesti, kuivõrd EP ärikirja hinnakiri mingit kitsendust I ja II tsooni hindade kehtivuse osas ette ei näe.

EP väitel lähtus ta ExPo-le pakutud tükihinnade puhul tegelikust omahinnast, mis tingis selle, et nimetatud hinnad on kallimad ärikirja hinnakirjas esitatutest. Üldteadaolevalt moodustub teenuse omahind teenuse osutamiseks vajalikest kuludest. Seega, väidab EP sisuliselt, et ExPo-le pakutud kõrgemad tükihinnad on sellised, mis katavad EP poolt ExPo kirjade teenindamise kulud, kuid ärikirja teenuse klientidelt hinnakirjajärgselt küsitavad madalamad hinnad teenuse osutamise kulusid ära ei kata ning sisuliselt pakub EP ärikirja teenuse klientidele II tsoonis teenust kahjumlikult. 21.05.2010.a vastuväidetes on EP selgitanud, et linnapiirkonnas postiteenuse osutamine on arusaadavatel põhjustel kuluefektiivsem ja majanduslikult tulutoovam, mistõttu on seal teenitud tulude arvel võimalik katta ära ka maapiirkonna mõningane kahjum, kui see peaks vajalikuks osutama. EP 29.12.2010.a kirjas esitatud väidetest tuleneb aga loogiliselt, et EP hinnakirjajärgsed ärikirja teenuse hinnad II tsoonis on kõik allapoole teenuse omahinda, millest järeldub, et iga maapiirkonna kiri teenib kahjumit. Käesoleva haldusasja raames ei oma iseenesest tähtsust, kuidas EP on oma ärikirja teenuse hinnad II tsoonis kujundanud, vaid oluline on see, et PostiS § 24 lg-st 2 tulenevalt peab ExPo-le pakutav postivõrgule juurdepääsu hind olema maksimaalselt võrdne ärikirja teenuse kliendile standardkirja edastamisel pakutava hinnaga. Juhul, kui ExPo kirjad enne EP-le üleandmist ise EP nõuete kohaselt sorteerib (nagu läbirääkimiste memost ja Lepinguprojektist nähtub), siis peaks ExPo kirjade teenindamise omahind olema loogiliselt hoopis madalam tavalisest ärikirja teenindamise omahinnast. Igal juhul, kui EP on tõepoolest otsustanud pakkuda ärikirja teenuse kliendile standardkirja edastamist II tsoonis hinnaga, mis EP vastava teenuse osutamise kulusid II tsoonis ei kata, siis peab EP olema valmis pakkuma maksimaalselt sama hinda ka teisele postiteenuse osutajale, kelle kirjade edastamine EP postivõrgus ei nõua EP-lt täiendavaid toiminguid võrrelduna ärikirja klientide poolt üleantavate standardkirjade edastamisega. Vastasel juhul tekib olukord, kus postivõrku omav postiteenuse pakkuja võibki pakkuda neis piirkondades, kus teine postiteenuse osutaja soovib vastavalt PostiS §-le 24 tema postivõrku kasutada, klientidele väga madalaid hindu, millega teine postiteenuse osutaja temale pakutavate märgatavalt kõrgemate juurdepääsu hindade juures iial konkureerida ei suuda.

Konkurentsiamet peab ka oluliseks rõhutada, et EP hindade langetamine ExPo suhtes ei anna viimasele võimalust nende senisest madalamate hindadega EP arvelt kasumit teenida. Näiteks, kui ExPo ostab EP-lt sorteerimata kirja teenust hinnaga ärikliendi hind miinus UPT makse,

siis teenuse müügil enda klientidele peab ta paratamatult hinnale UPT makse lisama ehk ExPo minimaalne omahind võrdub EP ärikliendi hinnaga. Usutavasti ei ole ExPo-l võimalik ratsionaalselt käituvatele klientidele teenust märkimisväärselt kallimalt müüa, kui on EP ärikliendi hind, mis aga, nagu öeldud, läheneb tema minimaalsele omahinnale. Seega, hindade langetamine ExPo suhtes ei anna viimasele mitte võimalust EP arvelt kasumit teenida, vaid loob pelgalt võimaluse EP-ga ületulda konkureerida.

Eeltoodust tulenevalt leiab Konkurentsiamet, et EP ei ole ExPo-le pakutud tükihindade kujundamisel järginud PostiS § 24 lg-s 2 sätestatud nõuet, mille kohaselt peab juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule olema kättesaadav võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega teine postiteenuse osutaja seda võimaldab oma ema- ja tütarettevõtjale, klientidele või äripartneritele. ExPo-le pakutud tükitasud on kõrgemad ärikirja klientidele kehtivatest standardkirjade siseriiklikult liht- või tähtsaadetisena edastamise hindadest, samuti EP äripartnerile Itellale ja EP tütarettevõtjale Elektronpostile pakutud standardkirjade edastamise hindadest. Arvestades, et EP ei pea ExPo poolt üleantavate kirjade edastamisel tegema täiendavaid toiminguid võrrelduna ärikirja kliendi, Itella või Elektronposti poolt üleantavate standardkirjade edastamisega, siis ei näe Konkurentsiamet ühtegi põhjust, miks peaks ExPo maksma EP-le kõrgemat tükihinda kui ärikirja klient, Itella või Elektronpost. Pigem peaks juhul, kui ExPo annab EP-le üle juba eelsorteeritud kirjad, olema ExPo kirjade käitlemine EP jaoks vastava tööprotsessi (sorteerimine) võrra odavam ärikliendi standardkirjade käitlemisest ning see peaks kajastuma ka ExPo-lt küsitavas postivõrgule juurdepääsu hinnas. Kuivõrd EP poolt haldusmenetluse käigus esitatud selgitustest ei nähtu, et ExPo ebasoodsam kohtlemine oleks objektiivselt põhjendatud, siis on Konkurentsiamet seisukohal, et EP on ExPo-le pakutud tükitasude kujundamisel rikkunud PostiS § 24 lg-s 2 sätestatud nõuet.

9.5. Ettekirjutuse tegemine

Käesoleva haldusmenetluse käigus on Konkurentsiamet kindlaks teinud, et EP on pakkunud ExPo-le juurdepääsu oma postivõrgule tingimustel, mis on vastuolus postiseaduses teise postiteenuse osutaja postivõrgule juurdepääsu tingimustele esitatavate nõuetega.

EP nõuab oma postivõrgu kaudu ExPo poolt üleantavate kirjade edastamise eest mahus kuni 100 000 kirja / kuus igakuist püsitasu, mida ei pea maksma sarnaste kirjade edastamise eest EP postivõrgus EP ärikirja teenuse klient, EP äripartner Itella ega EP tütarettevõtja Elektronpost. Seega on EP ExPo-lt püsitasu nõudes rikkunud PostiS § 24 lõiget 2, mille kohaselt peab juurdepääs teise postiteenuse osutaja postivõrgule olema kättesaadav võrdsetel tingimustel ja sama kvaliteediga, millega teine postiteenuse osutaja seda võimaldab oma klientidele, tütarettevõtjale ja äripartneritele. Lisaks, ei ole EP suutnud esitada Konkurentsiametile objektiivselt (sh kuludega) põhjendatud selgitusi ExPo-lt püsitasu küsimise vajaduse kohta.

Alates mahust 100 000 kirja / kuus küsib EP ExPo-lt lisaks püsitasule iga kirja edastamise eest tükitasu, mis on nii liht- kui tähtkirja puhul põhjendamatult kõrgem EP ärikirja hinnakirjas toodud standardkirja edastamise hindadest, samuti hindadest, mida EP on nii standard- kui eelsorteeritud kirjade edastamisel pakkunud oma äripartnerile Itellale ja tütarettevõtjale Elektronpostile. Seega, on EP ka ExPo-lt küsitavate tükitasude osas rikkunud PostiS § 24 lg-s 2 postivõrgule juurdepääsu tingimustele kehtestatud nõuet.

Selleks, et teise postiteenuse osutaja postivõrgule juurdepääsu regulatsioon täidaks oma eesmärgi ning soodustaks konkurentsi teket postiteenuste pakkumisel, peavad juurdepääsu tingimused ja kvaliteet olema sellised, et need võimaldavad juurdepääsu taotleval postiteenuse osutajal vastavat postivõrku kasutades postiteenuseid ka konkurentsivõimeliselt pakkuda. See ei ole aga võimalik juhul, kui EP edastab oma postivõrgu kaudu klientide või äripartnerite kirju oluliselt soodsamatel tingimustel, kui ta pakub seda teisele postiteenuse osutajale (ExPo-le). Kuna kirjeldatud olukorras ei ole postivõrgule juurdepääsu taotleval postiteenuse osutaja võimeline tegema klientidele neis piirkondades, kus ta kasutab teise postiteenuse osutaja postivõrku, konkurentsivõimelisi pakkumisi, siis ei saa vastavates piirkondades postiteenuste osutamisel konkurentsi sisuliselt tekkida. Ühtlasi on seeläbi piiratud konkurents ka teistes piirkondades, kus ExPo oma postivõrku omab, niivõrd kui kliendid võivad eelistada osta ühelt postiteenuse osutajalt teenust üle kogu Eesti.

PostiS § 44 lg 1 kohaselt on Konkurentsiameti peadirektoril ja tema volitatud ametnikul õigus teha ettekirjutusi õigusrikkumise lõpetamiseks või õiguspärase olukorra taastamiseks, kui järelevalve teostamise käigus on avastatud käesoleva seaduse, selle alusel kehtestatud õigusaktide, tegevusloa tingimuste või tüüptingimuste rikkumisi.

Arvestades Konkurentsiameti poolt käesolevas haldusaktis kirjeldatud EP poolt toime pandud postiseaduse rikkumisi ning asjaolu, et EP ei ole käesoleva hetkeni esitanud ExPo-le postiseaduse nõuetega kooskõlas olevaid mõistlikke hinnatingimusi, mille alusel ExPo saaks kasutada postiteenuse osutamiseks EP postivõrgu ühte osa, jaotusvõrku, tuleb EP-le teha PostiS § 44 lg 1 alusel ettekirjutus, millega Konkurentsiamet kohustab EP-d lõpetama käesoleva hetkeni vältava õigusrikkumise. Käesolevas haldusmenetluses analüüsi põhjal on Konkurentsiamet seisukohal, et EP on antud juhul PostiS § 24 lg-st 2 tulenevalt kohustatud võimaldama ExPo-le postiteenuse osutamise eesmärgil juurdepääsu oma postivõrgule maksimaalselt hindadega, mida EP pakub oma koduleheküljel avaldatud ärikirja hinnakirja alusel standardkirjade edastamisel ärikirja klientidele selle erinevusega, et ExPo puhul tuleb avaldatud hindadest maha arvata UPT makse, mida peab EP postivõrgule juurdepääsu saamisel tasuma iga EP postivõrku üleantud kirja pealt ExPo (mitte EP). Arvestades, et ExPo poolt üleantavate kirjade saajatele kättetoimetamiseks ei pea EP tegema sisuliselt täiendavaid toiminguid võrrelduna olukorraga, kus EP toimetab oma postivõrgu kaudu saajale siseriiklikult liht- või tähtsaadetisena kätte ärikirja teenuse raames üleantud standardkirju, ei saa ExPo-lt küsitavad EP postivõrgule juurdepääsu hinnad ühelgi juhul olla kõrgemad standardkirjade ärikirja teenuse raames edastamise hindadest. Juhul, kui ExPo annab EP-le üle juba eelsorteeritud kirjad (sarnaselt Itella või Elektronpostiga), siis peab ExPo poolsest eelsorteerimisest tingituna EP-l tekkiv kulude kokkuhoid kajastuma ka ExPo-le pakutavas EP postivõrgule juurdepääsu hinnas.

Lähtudes eeltoodust ning juhindudes PostiS § 24 lg-st 2 ja 10 ning §-st 44 lg 1

kohustan

AS-i Eesti Post 30 (kolmekümne) päeva jooksul alates käesoleva ettekirjutuse kättesaamisest võimaldama AS-ile Express Post juurdepääs AS-i Eesti Post jaotusvõrgule lihtkirjade osas maksimaalselt samade hindadega, millega AS Eesti Post edastab ärikirja teenuse raames siseriiklikult lihtsaadetisena äriklientide standardkirju, millest on maha arvestatud UPT makse 0,15 eurot iga lihtkirja kohta ning tähtkirjade osas samade hindadega, millega AS Eesti Post edastab ärikirja teenuse raames siseriiklikult tähtsaadetisena äriklientide standardkirju, millest on maha arvestatud

UPT makse 1,21 eurot iga tähtkirja kohta. AS Express Post poolt kirjade eelsorteerimise korral peab AS-le Express Post pakutav hind olema eelsorteerimisest tingituna kulude kokkuhoiu võrra madalam võrdsetel tingimustel teiste eelsorteerimist teostavate ettevõtjatega.

Ettekirjutuse tähtjaks täitmata jätmise korral rakendatakse AS-i Eesti Post suhtes PostiS § 44 lg 5 alusel sunniraha 640 eurot. Sunniraha võib kuni ettekirjutusega taotletava eesmärgi saavutamiseni korduvalt rakendada (asendustäitmise ja sunniraha seaduse § 2 lg 2).

Käesoleva haldusakti peale võib esitada haldusmenetluse seaduses sätestatud korras vaide Konkurentsiametile või halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse Tallinna Halduskohtule 30 päeva jooksul haldusaktist teadasaamise päevast.

Kristel Rõõmusaar
Konkurentsiametistuse juhataja – peadirektori asetäitja

Ärakiri on Konkurentsiameti 04.03.2011.a ettekirjutuse nr 8.1-13/11-003 originaaliga samane.

Ärakirjas on AS Eesti Post poolt ärisaladuseks loetud teabe asemel kasutatud tähist [...].

10.05.2011.a

Triin Antsov, Konkurentsiameti järelevalveosakonna nõunik